

Rijksoverheid

IAO0526D

Dashboard aanpak COVID-19

25-5-2020

Dashboard COVID-19

Samenvatting – status 25 mei

Maximaal controleren	
Capaciteiten toereikend?	Capaciteit is zorgelijk, maar trend is positief.
Totaal aantal positief geteste mensen	45.445 (+209)
IC-bedden bezet coronapatiënten	223 (-4) (LCPS)
Aantal personen overleden	5.830 (+8)
Beschikbaarheid zorgpersoneel	Daling IC-capaciteit wordt ingevuld door opgeschaalde non-COVID zorg (LCPS).
Beschikbaarheid hulpmiddelen	In persconferentie gemeld dat er voldoende materiaal voor zorgpersoneel is.
Testcapaciteit	In persconferentie aangekondigd dat in juni alle NL'ers getest kunnen worden.

Zorg voor kwetsbare personen	
Beperken fysieke en sociale contacten	Ziekteverzuim is verhoogd, maar daalt
Voldoende opvang kwetsbare personen	Voldoende capaciteit
Adviseren maatregelen personeel en mensen buiten ziekenhuis	
Oproepen om naar elkaar om te zien, zeker naar kwetsbare mensen	

Continuïteit vitale processen en samenleving	
Status continuïteit vitale processen	Personeel en middelen beschikbaar waardoor primaire proces goed kan functioneren.
Status continuïteit cruciale processen	Personeel en middelen beschikbaar waardoor primaire proces goed kan functioneren.

Duiding sociaaleconomische situatie	
Ontwikkelingen economie	BBP-cijfers over 2020K1 (met paar weken corona) waren internationaal zeer negatief. Verwachtingen over 2020K2 somber. Meeste analisten verwachten geen V-vormig herstel (snel en volledig herstel) meer. De werkloosheid loopt in verschillende landen (sterk) op. Daarnaast zal de wereldhandel flink dalen (>-10%), en niet in een jaar zal herstellen. Voorts blijven er zorgen over nieuwe virusuitbraak.
Ontwikkelingen arbeidsmarkt	De arbeidsmarkt kreeg in april een historisch grote klap: het werkloosheidspercentage steeg met 0,5% tot 3,4% en het aantal werkenden daalde met 160 duizend. Uitgaande van de ramingen zullen de cijfers over mei een verdere verslechting laten zien.
Voortgang sociaaleconomische maatregelen	Er wordt flink gebruik gemaakt van het noodpakket.
Effecten maatregelen	Hoewel empirisch moeilijk aan te tonen, duidt het gebruik van de regelingen op een beperking van de economische neergang.

Caribische delen van het Koninkrijk	BES	CAS
Maximaal controleren		
Continuïteit vitale processen en samenleving		
Zorg voor kwetsbare personen		
Financieel/economisch		
Bijstandsverzoeken		

Legenda	
	Toereikend
	Aandachtspunt
	Zorgwekkend

Dashboard COVID-19

Samenvatting – status 18 mei

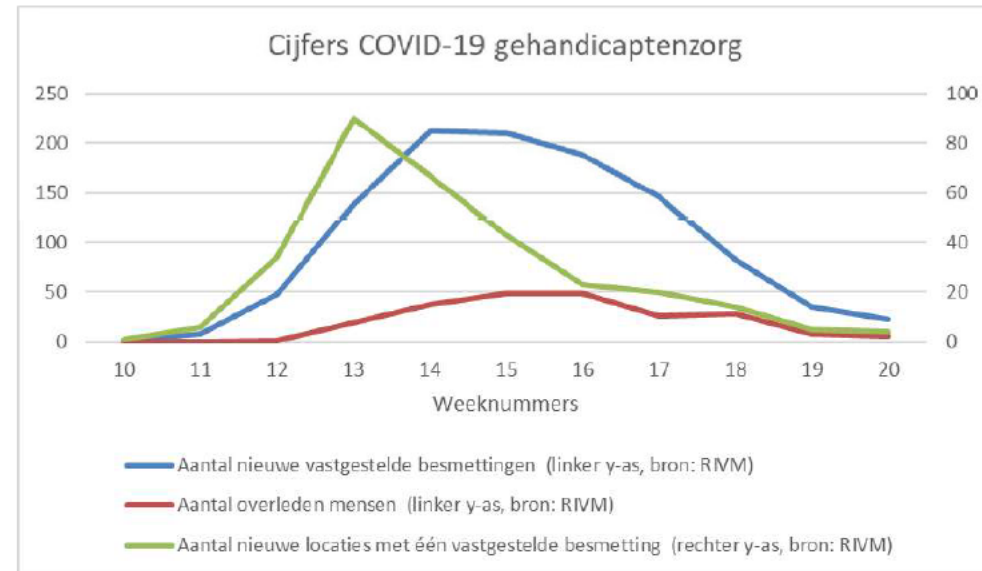
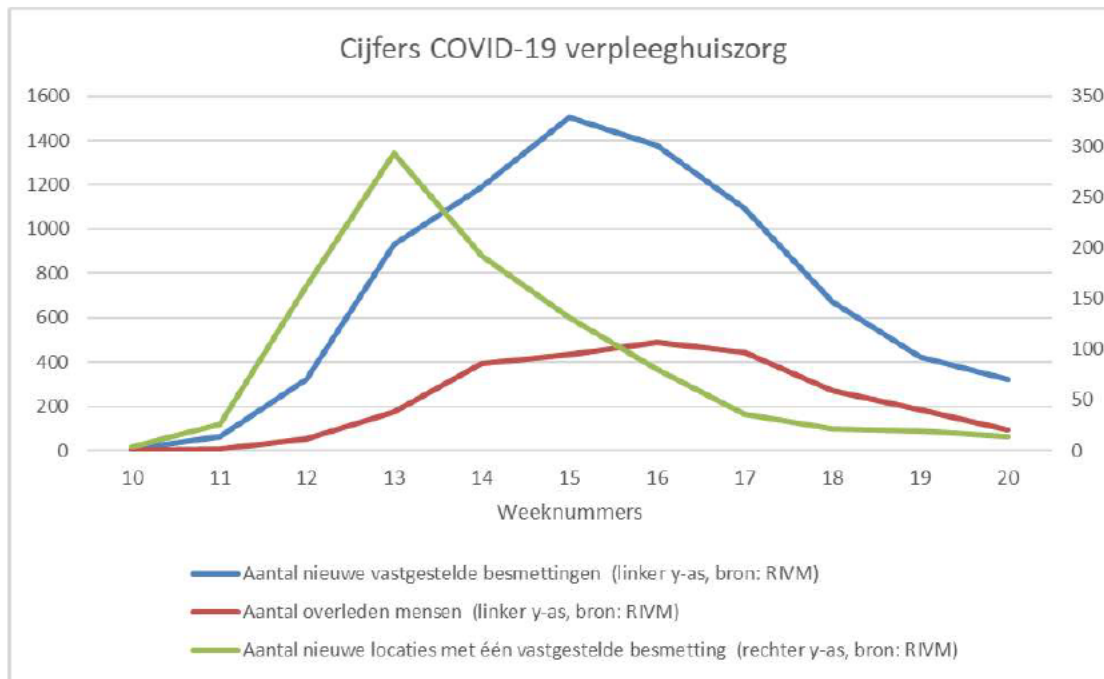
Maatschappelijke effecten	
Draagvlak voor aanpak/maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> Stapsgewijze implementatie van nieuwe normaal kan leiden tot sterke gevoelens van ongelijkheid. Ook de verschillen met betrekking tot werkloosheid, financiële steun, veilige publieke omgeving, werkomgeving en onderwijs aan (kwetsbare) scholieren, kunnen leiden tot onrust. Stapsgewijze opening van de maatschappij leidt tot 'georganiseerde ongelijkheid', ofwel tegenstellingen in de maatschappij over het al dan niet naar werk mogen, ondernemen of beschermingsmiddelen gebruiken. Dit komt terug in de gemengde reacties: branches die snel heropend worden (contactberoepen, musea, e.d.) reageren opgelucht, terwijl anderen (campings en vakantieparken, fitnesscentra) teleurgesteld spreken van 'willekeur'. Het aanpassen van maatregelen in contradictie met eerdere uitspraken houden druk op de geloofwaardigheid van experts en regering. Wanneer de aangekondigde testcapaciteit niet tijdig op niveau is, schaadt dit de geloofwaardigheid van de regering.
Naleving	<ul style="list-style-type: none"> Vergeleken met een paar weken geleden nemen burgers het minder nauw met maatregelen. In winkelcentra is het een stuk drukker dan enkele weken terug Door de stapsgewijze overgang naar het nieuwe normaal en de heropening van winkels en lokale contactberoepen zal drukte in de openbare ruimte toenemen.
Handhaafbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> De stapsgewijze overgang naar het nieuwe normaal en de heropening van winkels en lokale contactberoepen kan leiden tot meer druk op handhaving
Signalen van maatschappelijke onrust/openbare-ordeproblemen	<ul style="list-style-type: none"> In week van 25 mei (2 weken na de versoepelingen) wordt duidelijk wat de effecten op de besmettingsgraad zijn. Valt dit negatief uit is er een risico op backlash op de timing van het politieke besluit tot versoepeling. Op handen zijnde reorganisaties komen mogelijk in een stroomversnelling wanneer bedrijven met NOW-steun medewerkers vanaf 1 juni zonder boete kunnen ontslaan. Dit ondergraaft het narratief van het kabinet sinds het begin van de crisis dat zoveel mogelijk partijen gesteund worden die kampen met economische impact van de pandemie.
Impact van maatregelen op de samenleving	<ul style="list-style-type: none"> De economieën van het Caribisch deel van het Koninkrijk zijn (in veel grotere mate dan Nederland) afhankelijk van toerisme. Hierdoor zijn zij niet alleen onevenredig hard getroffen door de maatregelen maar ook afhankelijk van de besluiten van andere landen tot versoepeling voor het herstarten van de economie. Groeiend besef van nieuwe realiteit over 1.5m-samenleving en zorgen over negatieve sociaal-maatschappelijke en economische vooruitzichten. Er lijkt steeds grotere behoefte aan toekomstperspectief.
Neveneffecten van de maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> Aanhoudende zorgen over diverse schaduwcrises (economie, zorg, onderwijs)

	Maatregelen	Exit-strategie
België	Exitstrategie gestart vanaf 4 mei	<ul style="list-style-type: none"> Exit in fasen (4 mei → 11 mei → 18 mei → 8 juni; besluit start nieuwe fase in week eraan voorafgaand) Huisbezoek van max. 4 dezelfde personen Onnodige verplaatsingen verboden In publieke ruimte max. 2 personen; 1,5m afstand BO/VO hervat, kinderopvang dicht. Cafés/restaurants gesloten tot tenminste 8 juni, hotels open (niet voor toeristen) Contactloze sporten buiten toegestaan, kleedruimtes verboden, sportscholen en fitnesscentra (mogelijk) open per 15 juni Grenzen gesloten tot zeker 8 juni (m.u.v. goederen, inwoners, repatrianten, enz.)
Duitsland	Sinds 15 april stapsgewijze afschaling	<ul style="list-style-type: none"> Geleidelijke heropening cafés, bars e.d. in periode 9-22 mei (deelstaten bepalen) Mondkapje verplicht in OV; winkels; en als >1,5m niet kan, bijv. contactberoepen Evenementen verboden tot 1 sep (NB deelstaten bepalen) Zomervakantie: "reken niet op vakantie" Grenscontroles versoepeld vanaf 16 mei
Frankrijk	Maatregelen onvergelijkbaar met NL, want veel strikter en dwingender Verschillen in afbouw maatregelen per departement mogelijk	<ul style="list-style-type: none"> Exit in fasen (11 mei → 18 mei → eind mei) 11 mei: thuisblijf-, huisbezoek, samenscholing versoepeld; verplaatsingen tot 100km van woonhuis toegestaan; positief getest: verplichte isolatie; non-food en markten open; kinderopvang, BO open; VVT-bezoek; kleine musea 18 mei: VO open (15/klas; maskers verplicht) Cafés/restaurants evt. open per 2 juni Minister: "reken op zomer zonder buitenlandse toeristen"
Denemarken	Afschaling in fasen	<ul style="list-style-type: none"> Kinderopvang, BO/VO/deels HO open, contactberoepen, horeca geleidelijk open, profsport zonder publiek toegestaan, campings open (sanitair gesloten), Per 8 juni pretparken, musea/theaters/concertzalen. Grenzen dicht tot zeker 1 juni (m.u.v. goederen, inwoners, repatrianten, enz.)
Zweden	Niet of nauwelijks overheidsmaatregelen, Veel vrijblijvende overheidsadviezen	Overheid vertrouwt sterk op eigen verantwoordelijkheid burgers en bedrijven (zelfregulering). Wel groeiende nu dodental oploopt, i.h.b. in verpleeghuizen.
Zwitserland	Maatregelen zijn in veel opzichten vergelijkbaar met NL	Exit in fasen per 27 april. Voor elke nieuwe fase check op haalbaarheid. Op grond van de situatie enkele maatregelen versneld afgebouwd.

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 1: Beperken fysieke en sociale contacten

	Peildatum 18 mei	Bron	VPH	GHZ
	Verdenking van besmetting	EPD's	4.550	1.188
	Totaal bevestigde besmettingen op basis van test	RIVM	7.920	1.096
	Waarvan als overleden geregistreerd	RIVM	2.555	223
	Totaal aantal locaties met minimaal 1 bevestigde COVID-besmetting	RIVM	982	307
	% locaties met minimaal 1 bevestigde COVID-besmetting	RIVM	39%	12%

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 1: Beperken fysieke en sociale contacten – ontwikkeling ziektemeldingen

Ontwikkelingen ziektemeldingen	Week 9	Week 10	Week 11	Week 12	Week 13	Week 14	Week 15	Week 16	Week 17	Week 18	Week 19
Resultaten VVT											
Ziekmeldingen	2,31%	2,97%	3,66%	4,01%	3,19%	2,69%	2,36%	1,98%	1,64%	1,32%	1,16%
Betermeldingen	-2,24%	-2,68%	-2,67%	-3,05%	-3,20%	-2,99%	-2,48%	-2,13%	-1,94%	-1,83%	-1,43%
Saldo ziek en beter	0,07%	0,28%	0,99%	0,96%	0,00%	-0,29%	-0,12%	-0,15%	-0,30%	-0,51%	-0,27%
Resultaten GHZ											
Ziekmeldingen	2,15%	2,78%	3,60%	3,67%	2,40%	1,83%	1,40%	1,18%	1,09%	1,03%	0,76%
Betermeldingen	-2,04%	-2,51%	-2,58%	-2,49%	-2,85%	-2,50%	-1,89%	-1,49%	-1,48%	-1,40%	-0,94%
Saldo ziek en beter	0,12%	0,26%	1,02%	1,18%	-0,44%	-0,66%	-0,49%	-0,31%	-0,39%	-0,37%	-0,18%
Resultaten ZKH											
Ziekmeldingen	2,59%	3,20%	4,20%	3,96%	2,54%	2,01%	1,70%	1,57%	1,50%	1,26%	1,03%
Betermeldingen	-2,42%	-3,18%	-3,15%	-3,17%	-2,89%	-2,55%	-2,15%	-1,89%	-1,88%	-1,42%	-1,27%
Saldo Ziek en Beter	0,17%	0,02%	1,05%	0,79%	-0,35%	-0,54%	-0,45%	-0,32%	-0,38%	-0,16%	-0,25%
Resultaten GGZ											
Ziekmeldingen		3,44%	4,52%	3,87%	2,28%	1,48%	1,38%	1,11%	1,26%	1,18%	0,78%
Betermeldingen		-3,05%	-3,44%	-3,15%	-2,84%	-2,28%	-2,07%	-1,62%	-1,37%	-1,38%	-0,96%
Saldo Ziek en Beter		0,39%	1,08%	0,72%	-0,56%	-0,81%	-0,69%	-0,50%	-0,12%	-0,20%	-0,18%

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 2: Zorgcontinuïteit en voldoende opvang van kwetsbare personen

	20-apr	23-apr	28-apr	7-mei
Capaciteit van niet-ziekenhuisbedden				
Totaal	7.038	7.540	6.067	6.361
Maximale opschaling	3.832	3.634	3.050	3.059
Vrij	1.986	2.858	2.171	2.533
Bezet	1.220	1.048	846	769

	Bron	Week 17	Week 18	Week 19
Kwetsbare groepen in beeld				
<i>Mensen in huiselijk geweld situaties</i>				
- Registraties huiselijk geweld politie	Nationale Politie	1.178	1.308	1.205
- Doormelding Veilig Thuis door politie	Nationale Politie	1.207	1.546	1.399
- Opgelegde tijdelijke huisverboden	Gemeenten	61	63	44
<i>Mensen met bestaande psychische / sociale kwetsbaarheid en risico op ontregeling</i>				
- acute dwangopname GGZ	Gemeenten	165	197	191
- contacten over suicidaliteit	113	1.874	1.735	1.957
- suicidepogingen gemeld bij de politie	Nationale Politie	124	103	129
- melding zelfdoding	Nationale Politie		26	25
- melding verward gedrag bij politie	Nationale Politie	2.096	2.194	2.094
<i>Mensen met bestaande psychische / sociale kwetsbaarheid zonder zorg en/of zonder dak/thuis</i>				
- melding overlast dakloos persoon	Nationale Politie	556	593	645
- meldingen verward gedrag/overlast				

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 2: Zorgcontinuïteit en voldoende opvang van kwetsbare personen

	Wie	Toelichting
Kwetsbare groepen en voortgang maatregelen		
Dak- en thuislozen	VWS	Gemeenten hebben vrijdag 27 maart jl. een richtlijn voor de opvang van dak- en thuisloze mensen ontvangen waarin staat waar de hulp en ondersteuning minimaal aan moet voldoen. De implementatie van de richtlijn verloopt over het algemeen goed. Er zijn al veel goede voorbeelden in het land zichtbaar.
GGZ-lienten	VWS	Richtlijnen zijn gemaakt en worden nog getoetst door het RIVM. Inzet om na Pasen de Richtlijnen definitief te verspreiden en te implementeren.
Mantelzorgers	VWS	Richtlijnen zijn getoetst door het RIVM. Richtlijnen worden gereed gemaakt voor publicatie/zjn gepubliceerd.
Mensen voor wie dagbesteding wegvalt	VWS	Richtlijnen zijn getoetst door het RIVM. Richtlijnen worden gereed gemaakt voor publicatie/zjn gepubliceerd.
Kwetsbare jeugd	VWS/OCW	VWS/OCW Er is voorzien in opvang voor kwetsbare jeugd. Vanaf 11 mei zijn de scholen weer deels open. Speciaal onderwijs helemaal. Hiervoor zijn protocollen opgesteld. Richtlijnen voor de zorg en algemene informatie op site NJI is getoetst door het RIVM.
	SZW/JenV	
Kwetsbare jongeren	VWS/OCW/SZW/JenV	
Prostituees	J&V/SZW/VWS	De uitvoering van de maatregelen verloopt volgens plan
Mensen die afhankelijk zijn van rechtsbijstand	J&V	
Slachtoffers van mensenhandel	J&V	
Mensen met verward gedrag/psychische stoornissen	J&V/VWS	
Slachtoffers van huiselijk geweld	VWS/JenV	
Mensen die afhankelijk zijn van betalen met contant geld	Fin	FIN en DNB bespreken problematiek regelmatig in het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer, waarin maatschappelijke organisaties, banken en retailers zijn aangesloten. Acceptatie van contant geld is meegenomen in het afwegingenkader voor de ambtelijke werkgroep die de protocollen voor de B-sectoren toetst, maar voor A-sectoren is deze mogelijkheid er niet. DNB spreekt op de achtergrond (grote) retailers aan om contant geld te blijven

Zorg voor kwetsbare personen

Actielijn 3: adviseren maatregelen voor personeel en mensen buiten het ziekenhuis

Stand 1 april 2020	Instructie PBM	Instructie tests	Vraag en aanbod in kaart brengen – op termijn
Algemeen			Richtlijnen en instructies zijn gereed.
Verpleeghuiszorg			
Gehandicaptenzorg			
Wijkverpleging/thuiszorg			
Jeugdzorg			
GGZ			
Overig			

Continuïteit samenleving COVID-19 - Vitale en cruciale processen

Vitaal proces	Beschikbaarheid personeel	Benodigde middelen voor uitvoer proces
Landelijk transport en distributie elektriciteit (A)		
Regionale distributie elektriciteit (B)		
Gasproductie, landelijk transport en distributie gas (A)		
Regionale distributie gas (B)		
Olievoorziening (A)		
Internet en datadiensten (B)		
Internet-toegang en dataverkeer (B)		
Spraakdienst en SMS* (B)		
Interconnectiviteit (transactie-infrastructuur voor informatie uit basisregistraties) (B)		

Vitaal proces	Beschikbaarheid personeel	Benodigde middelen voor uitvoer proces
Plaats- en tijdsbepaling middels GNSS (B)		
Drinkwatervoorziening (A)		
Keren en beheren waterkwaliteit (A)		
Vlucht- en vliegtuigafhandeling (B)		
Scheepvaartafwikkeling (B)		
Vervoer van personen en goederen over (hoofd)spoorweginfrastructuur (B)		
Vervoer over (hoofd)wegen (B)		
Basisregistraties personen en organisaties (B)		
Elektronisch berichtenverkeer en informatieverstarring aan burgers (B)		

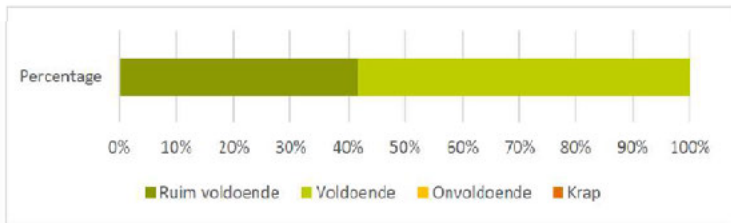
Vitaal proces	Beschikbaarheid personeel	Benodigde middelen voor uitvoer proces
Grootschalige productie/verwerking en/of opslag (petro)chemische stoffen (B)		
Opslag, productie en verwerking nucleair materiaal (A)		
Toonbankbetalingsverkeer (B)		
Massaal giraal betalingsverkeer (B)		
Hoogwaardig betalingsverkeer tussen banken (B)		
Effectenverkeer (B)		
Communicatie met en tussen hulpdiensten middels 112 en C2000 (B)		
Inzet politie (B)		
Inzet defensie (B)		
Identificatie en authenticatie van burgers en bedrijven (B)		

Cruciaal proces	Beschikbaarheid personeel	Benodigde middelen voor uitvoer proces
Zorg, Jeugdhulp en (Maatschappelijke) Ondersteuning		
Leraren en personeel benodigd op school		
Openbaar vervoer		
Voedselketen		
Transport van brandstoffen		
Inzamelen, transporteren en zuiveren van afvalwater		
Inzamelen, transporteren en verwerken van afvalstoffen		
Kinderopvang		
Media en communicatie		
Continuïteit hulpverleningsdiensten		
Noodzakelijke overheidsprocessen		

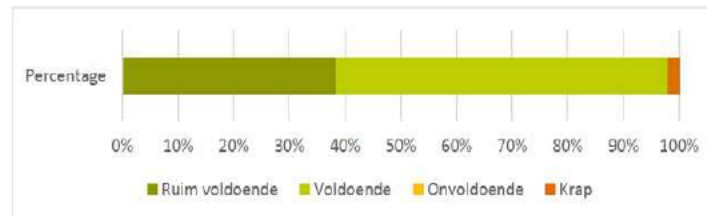

Continuïteit samenleving COVID-19 – Noodopvang onderwijsinstellingen

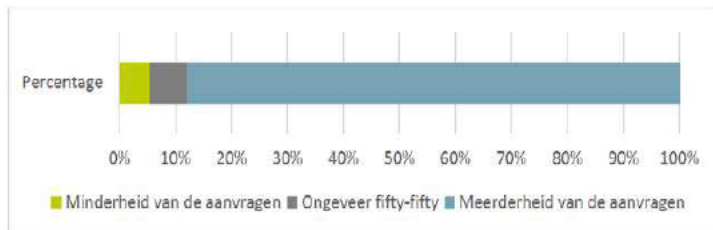
Capaciteit noodopvang voor 0-3 jaar

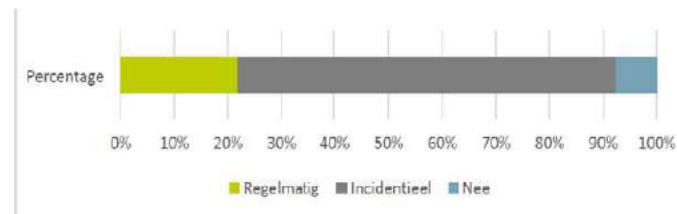
Capaciteit noodopvang voor 4-12 jaar

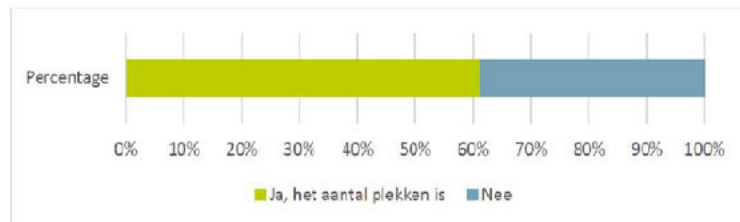
In hoeverre zijn dit ouders met bestaande contracten kinderopvang?

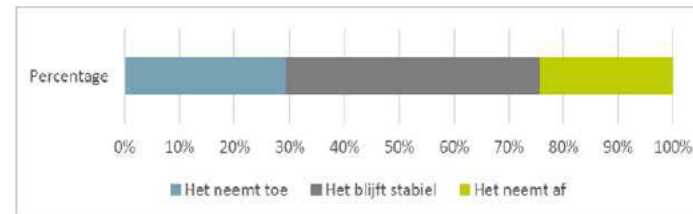
In hoeverre nemen zij extra uren af?

Is er ook beschikbaarheid nacht- en weekendopvang?

Hoe zal gebruik noodopvang zich ontwikkelen?

Belangrijkste cijfers (eerste realisaties)

- **De Nederlandse economie is in het 1^e kwartaal met 1,7% gekrompen (t.o.v. het voorgaande kwartaal).** In krap twee weken met is het bbp teruggeworpen naar het niveau van begin 2019 (dit impliceert een bbp-daling van circa 11-12% eind maart). Dit wijst erop dat het tweede kwartaal wellicht een ongekende krimp zal laten zien. **De daling van het bbp is vooral toe te schrijven aan de lagere consumptie door huishoudens.** In maart kromp de consumptie door huishoudens met 6,7 procent (t.o.v. maart 2019). Uitgaven aan diensten lagen maar liefst 11,8% lager dan vorig jaar.
- **De eerste internationale bbp-cijfers voor het 1e kwartaal laten een vergelijkbaar beeld zien.** De krimp in Europa (-3,8%) is gemiddeld wel groter dan in Nederland, en overtreft voor een aantal EU-landen al het effect van de financiële crash van 2008 (dit betekent niet dat Nederland ook de aankomende kwartalen minder geraakt zal worden). Verschillende analisten verwachten voor EU ruim 15-20% krimp in 2020K2.
- Het **consumentenvertrouwen en het producentenvertrouwen is nog nooit zo sterk gedaald** en historisch pessimistisch over de komende 12 maanden.
- Het aantal gewerkte uren per week is in april fors lager: t.o.v. begin maart -12% bij werknemers en -24% bij zelfstandigen. Het verschil tussen eind maart en april is beperkt, dus er lijkt sprake van stabilisatie.
- Hoewel het aantal binnengekomen aanvragen voor de NOW afneemt, ligt **het gebruik van de verschillende regelingen hoog.** Zo zijn er ondertussen bijna 120 duizend aanvragen NOW en 190 duizend aanvragen voor de TOGS. Er zijn inmiddels 108 duizend aanvragen van belastinguitstel. **Deze aanvragen vallen nog mee, maar lopen wel op.** Pieken in aanvragen kan mogelijk nog komen.

Kengetallen economie – Leading indicatoren

Indicatoren	Was	Huidig	Prognose	Toelichting
AEX-index	629 (19 feb) 460 (27 mrt) 504 (7 april)	<u>523 op 20 mei</u>	Na een dal van 404 punten lijkt de AEX wat te herstellen. De markt lijkt een recessie al wat te hebben ingeprijsd	De aandelenmarkt reageert ook sterk op beleid van centrale banken die momenteel flink verruimen.
Faillissementen (excl. eenmanszaken)	Maandcijfers: 259 (mrt) Weekcijfers: 98 (W17) 64 (W18)	334 (apr) 46 (W19, 4-8 mei)	Zal blijven toenemen, stijgende trend in de weekcijfers vertaalt zich ook in het hogere cijfer voor april	In april een stuk meer faillissementen dan de voorgaande maanden (75 meer dan maart) en ook meer dan in dezelfde periode vorig jaar (53 meer). De data over faillissementen reageert altijd met enige weken vertraging. Bron: CBS.
<u>Autoverkopen</u>	33 duizend april 2019 in NL.	15 duizend (april 2020) – 53% op jaarbasis. Europees (19 mei): – 76% in april op jaarbasis	Zal zeer sterk dalen tov 2019	Gemiddelde prijs per verkochte auto is € 37K, en in 1 maand dus al omzetverlies van € 0,7 miljard in NL . Europees gaat het om vele miljarden (ca – 25 mrd). Bron: BOVAG/RVO, Acea .
Inschrijvingen en opheffingen Kamer van Koophandel	Week 6 maart: 6086 inschrijvingen 2763 opheffingen	<u>Week 20 – 8 mei t/m 14 mei:</u> <u>5743 nieuwe inschrijvingen</u> <u>2656 opgeheven</u> <u>120 faillissement</u>	<u>Faillissement</u> <u>verviervoudigd ten opzichte van week 19 (n=33)</u>	Bron: (KvK)
Betalingsverkeer: pin-transacties	105 mln (W11, pre-corona) 95 mln (W17) 89 mln (W18)	Aantal pin-betalingen: 97 mln (W19)	Sinds 3 weken enig herstel , zal de komende weken langzaam oplopen bij het heropenen van sectoren.	Het aantal iDeal betalingen (in online winkels) lag in W19 bijna 30 procent hoger dan de laatste week voor de coronamaatregelen, en 40% hoger dan dezelfde week vorig jaar. Bron: BVN.

Kengetallen economie – Reguliere indicatoren

Indicatoren	Was	Huidig	Prognose	Toelichting
Consumentenvertrouwen	-2 (mrt) -22 (1 ^e helft apr) -27 (2 ^e helft apr)	<u>-31 in mei</u>	Zal laag blijven, en mogelijk verder wegzakken (laagste punt ooit was in maart 2013 met -41)	De recente daling komt doordat het oordeel over de economie in de afgelopen 12 maanden fors negatiever is. Over de economische situatie in de komende 12 maanden is men nog nooit zo negatief geweest. De koopbereidheid kreeg een flinke klap, maar ligt voorlopig nog boven de niveaus uit de Eurocrisis. (CBS)
Ondernemersvertrouwen	6,4 (K1 2020)	<u>-37,2 in 2^e kwartaal</u>	Zal (zeer) laag blijven	Dit is het laagste niveau ooit gemeten (reeks begint in 2008). Het vertrouwen is het laagst in de horeca. De verwachtingen voor de komende drie maanden zijn in alle bedrijfstakken negatief, maar onderlinge verschillen zijn groot. (CBS)
Aantal werkenden (x1000)	9 057 (feb) 9 040 (mrt)	<u>8 880 (apr)</u>	Zal verder wegzakken	<u>De daling van maart op april bedroeg 160 duizend personen, dat is de sterkste daling sinds het CBS deze cijfers meet. Bron: CBS.</u>
Bbp-groei (k-o-k)	K3 2019: 0,4% K4 2019: 0,4%	-1,7% (K1 2020)	Vooraf voor K2 wordt een forse daling met 10-20% verwacht.	In de eerste twee maanden groeide de economie nog. Maar sinds de tweede helft van maart is een ongekennde teruggang in economische activiteit te zien. (CBS)
Afzetprijzen industrie (j-o-j)	2,2% (jan) 0,9% (feb)	-3,8% (mrt)		De olieprijs lag in maart bijna 48 procent lager dan een jaar eerder. De ontwikkeling van de afzetprijzen in de industrie hangt sterk samen met de olieprijs. Producten van de aardolie-industrie waren in maart 41,5 procent goedkoper, (CBS)
Dagproductie industrie (j-o-j)	0,9% (jan) -1,3% (feb)	-2,5% (mrt)	Zal verder afnemen in april	In de meeste bedrijfsklassen van de industrie lag de productie lager. De productie van de transportmiddelenindustrie kromp het hardst. De machine-industrie groeide daarentegen. (CBS)
Uitvoer (j-o-j)	3,9 (jan) 3,3% (feb)	-4% (mrt)	Gaat verder dalen	Er werden vooral minder transportmiddelen en machines uitgevoerd. Het volume van de import was in maart 3,7% kleiner dan een jaar eerder. (CBS)

Liquiditeitsproblemen voor een groeiende groep ondernemers

Maatregelen	Totale aantallen	Totaal bedragen	Prognose
Uitstel aflossing bij banken	129.000 (12 mei)	€ 2,8 miljard (12 mei)	Zal toenemen
Lening en kredietruimte bij banken (zonder overheidsgarantie)	11.000 (12 mei)	€ 7,8 miljard (12 mei)	Zal toenemen
Aanvragen belastinguitstel bij Belastingdienst	108.000 ondernemers	€ 3,9 miljard (20 mei)	Zal (sterk) toenemen; met name veel ondernemers, die voor de omzetbelasting kwartaalaangifte doen, moeten nog uitstel aanvragen.

Betalingsverkeer herstelt enigszins

Na het dieptepunt (-25%, in april) is **het aantal pinbetalingen enigszins hersteld** (-8,4%, W19) t.o.v. de periode voor corona.

De **totale waarde** van de pinbetalingen lag in april ruim **20% lager** dan voor corona. Ook hier lijkt herstel (-2%, W19), hoewel het hier gaat om een eerste (ruwe) schatting.

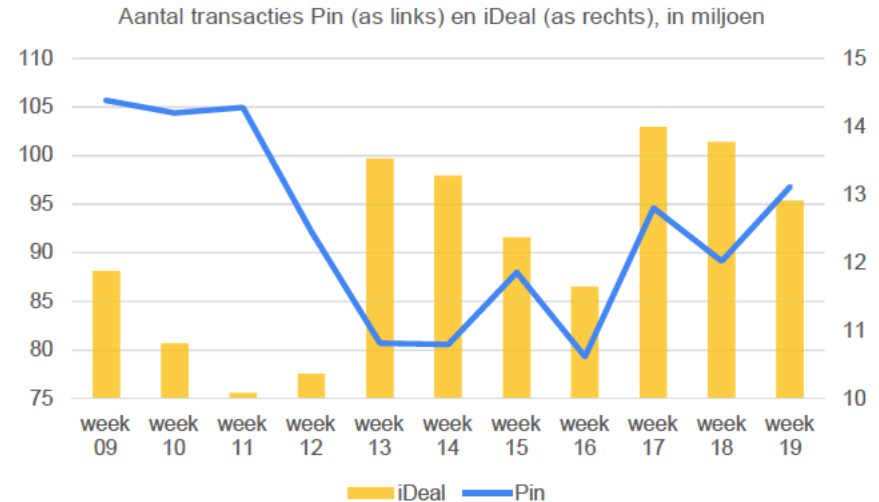
Het aantal **iDeal betalingen** (in online winkels) **lag in W19 bijna 30 procent hoger** dan de laatste week voor de coronamaatregelen, en 40% hoger dan dezelfde week vorig jaar. De **omzet via iDeal is niet gestegen** tov van de periode voor corona, maar ligt wel 20% hoger dan dezelfde periode vorig jaar

Bron: [NVB](#)

Grootste dalers waren de categorieën vrijetijdsbesteding buitenshuis (-67%) en uiterlijk (-64%)

Bron: [ING](#)

25-5-2020

Actuele onderzoeken (I) – stevige economische krimp verwacht

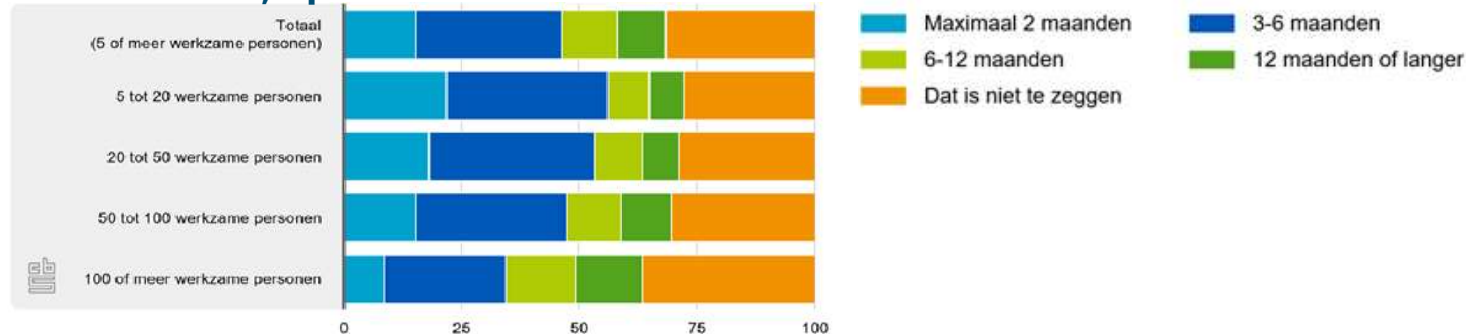
- Verschillende instanties hebben ramingen gegeven voor de economische groei. De omvang loopt uiteen, **maar er is consensus dat de Nederlandse economie een stevige krimp staat te wachten in 2020.**
- **Het CPB** publiceerde in maart 4 scenario's. In het meest sombere scenario krimpt de economie in 2020 met 7,7%. De eerstvolgende raming van het CPB verschijnt op 16 juni.
- **De Europese Commissie** (mei 2020) verwacht dat de Nederlandse economie dit jaar krimpt met 6,8% en in 2021 weer met 5% groeit.
- **Het IMF** (april 2020) verwacht dat de NLse economie in 2020 circa 7,5% zal krimpen, en een groei van 3% in 2021.
- De economische bureaus van **de Rabobank en ING** gaan ook uit van een forse krimp in 2020. ING verwacht een krimp van 6 tot 8 procent als het virus snel onder controle komt (wat zeer onzeker is). Rabobank verwacht in hun basisscenario een krimp van 5%.

Actuele onderzoeken (II) – vrees voor faillissementen

- Ongeveer **15% van de banen (goed voor en 11% van het bbp) kan niet kan functioneren op 1,5 meter**. Bron: RaboResearch 16 april, ([link](#))
- Helft ondernemers vreest voor voortbestaan als coronacrisis nu nog 6 maanden langer aanhoudt. **15% als huidige situatie nog 2 maanden zo blijft**. Bron: CBS, 8mei ([link](#))

Voortbestaan bedrijf bij aanhoudende coronacrisis, april 2020:

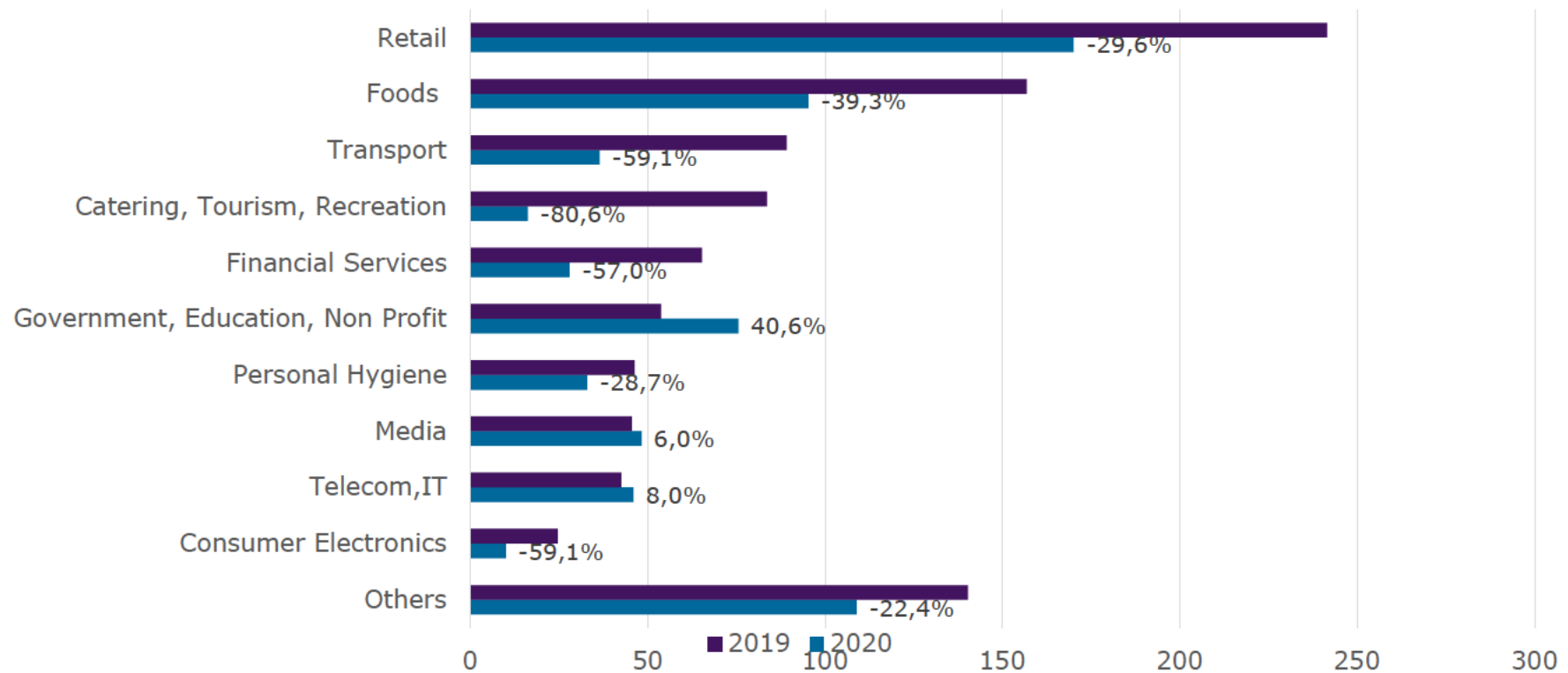

- **De bezettingsgraad van de industrie** was met 74%,2 in april 2020 lager dan dieptepunt in april 2009 (74,4%) en ruim lager dan in januari 2020 (82,7%). De daling van april t.o.v. januari 2020 (-10,3%) is bovendien met grote afstand de grootste daling ooit gemeten binnen een kwartaal. De productiedaling in de dienstensector was nog groter: -15,2%-punt (van 78,3% naar 66,4%). Bron: CBS, 29 april ([link](#))

Actuele onderzoeken (III) – Daling advertentieuitgaven vanwege negatieve verwachtingen behalve bij de overheid

Advertentieuitgaven (van Nielsen) in miljoenen euro's vergelijking 2019 en weken coronacrisis 2020 (data tot 17 mei). 7 uit 10 categorieën dalen.

Actuele onderzoeken (IV) - initiële afname vervoer en nu weer een geleidelijke toename

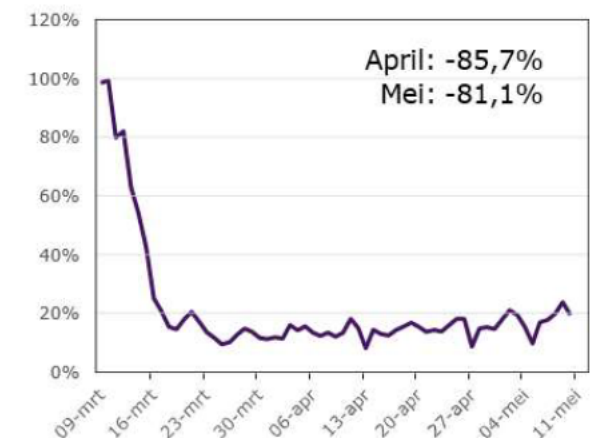
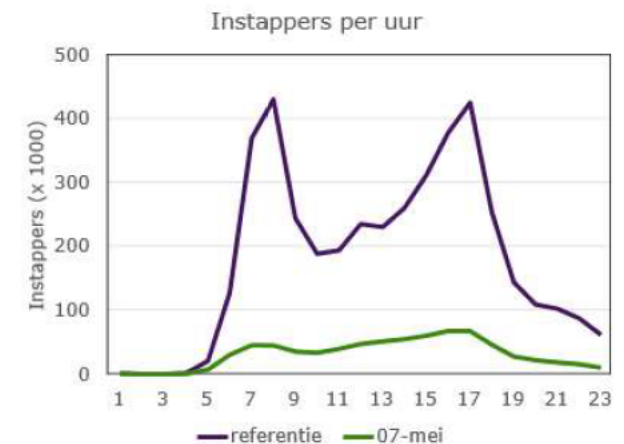
Wegennet: **Autoverkeer met 29% afgenomen** (was 41% op het dieptepunt) en vrachtverkeer bijna terug op het oude niveau (was 5% minder).

OV: **Gebruik OV met 83 % afgenomen** (was 86%). Op vrijdag 8 mei is het hoogste aantal check-ins geregistreerd sinds 23 april en lag het gebruik rond de 20% t.o.v. 2019.

Reisgedrag: Het aantal **verplaatsingen naar kantoor is gedaald** met 35% (was bijna 60%). De hoeveelheid rondjes doen (fiets en lopen) is met 40% gestegen (was 60%).

Luchtvaart: Passagiersvluchten naar en vanaf Schiphol dalen met 55% in maart; in april en mei ligt het aantal vluchten 85-90% lager per dag. In de laatste weken is er **nauwelijks sprake van een stijging van het aantal vluchten**.

Openbaar vervoer

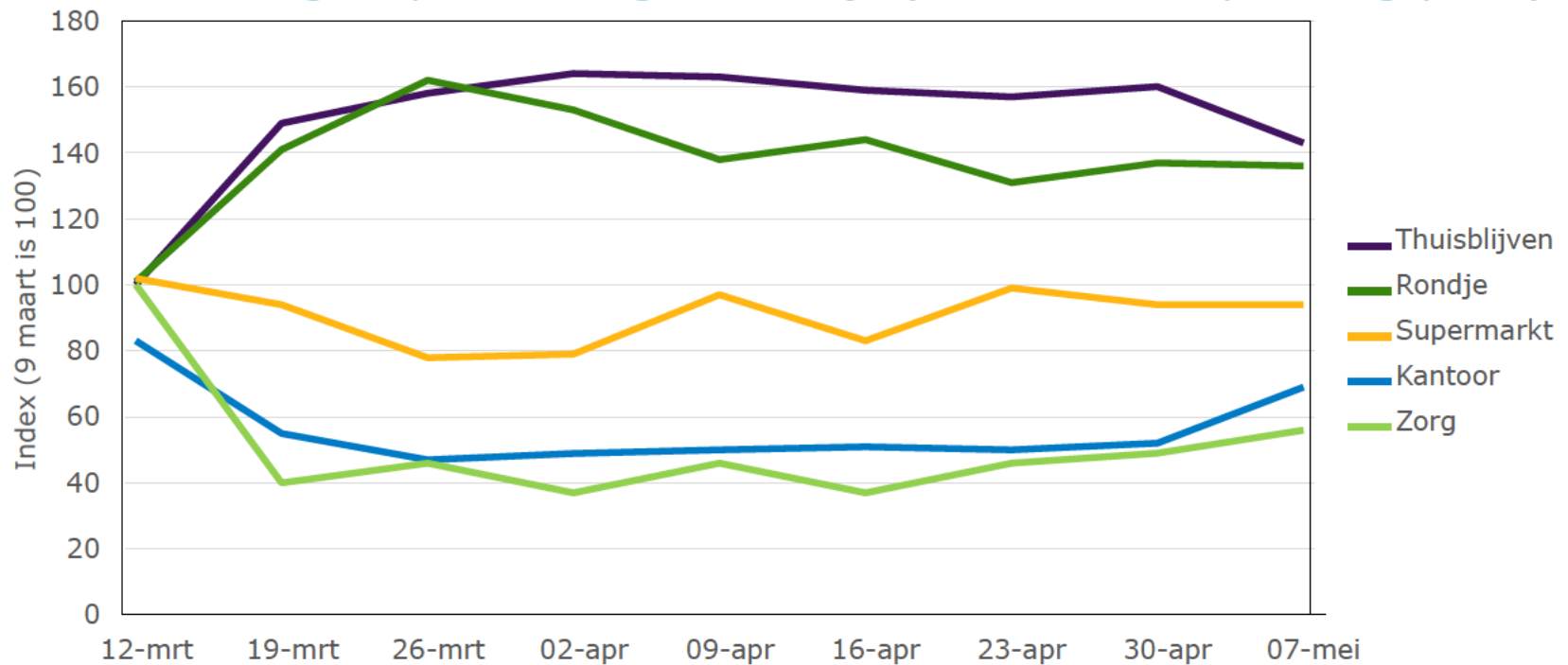

Actuele onderzoeken (IV) - forse afname verplaatsingen

Bewegingen op basis van locatiedata van google (tot 9 mei):

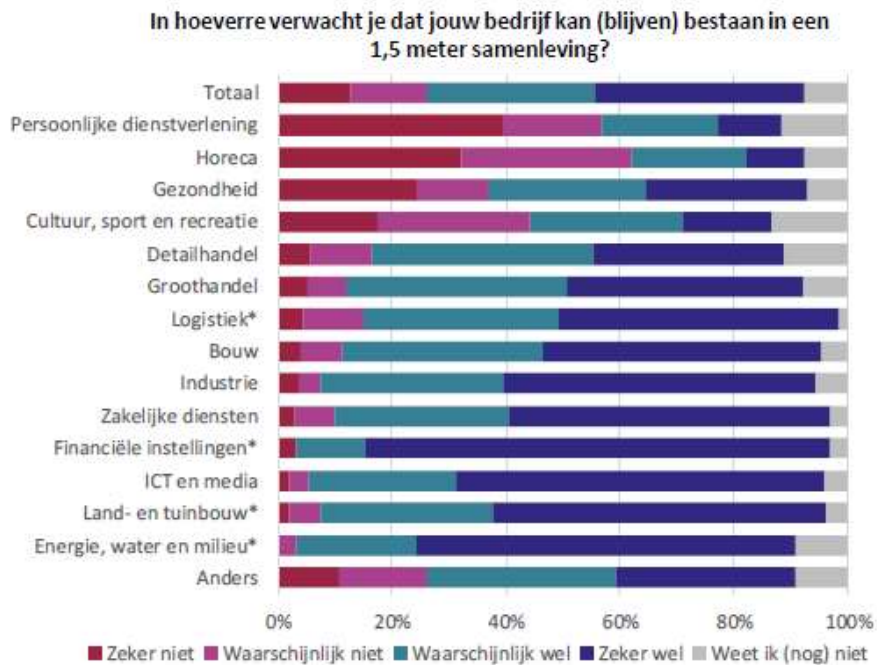
- Retail en recreatie (bijv. winkelcentra en cafés) -35%
- Boodschappen en drogisterij +2%
- Plaatsen van vervoer (bijv. stations) -39%
- Naar het werk -8%

Bestemmingen op donderdagen over tijd ([Nederlands Verplaatsingspanel](#))

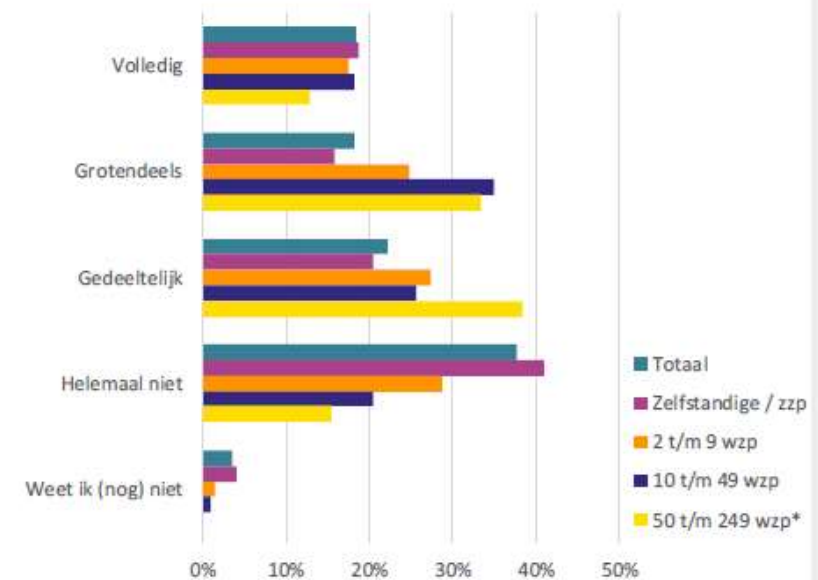

Actuele onderzoeken (V) – KvK flitspeiling 1,5m samenleving: 1/4 ondernemers denkt niet te kunnen bestaan en 2/5 hieraan aangepast

In hoeverre heb je jouw bedrijf op dit moment al ingericht of aangepast aan de 1,5 meter samenleving?

In hoeverre heb je jouw bedrijf op dit moment al ingericht of aangepast aan de 1,5 meter samenleving?
Basis: alle deelnemers aan Flitspeiling 3 (n=5.793)

Recente onderzoeken (I) - Forse klap verwacht in diverse sectoren; o.a. landbouw, horeca, dienstensector (incl. verhuur) en cultuur

2020	CEP	CPB-scenario			
		1	2	3	4
Toegevoegde waarde (%)					
A-U Alle economische activiteiten (BBP)	1,50	-1,25	-5,00	-7,75	-7,25
		Mutatie t.o.v. CEP, sectorraming Panteia			
A-U Alle economische activiteiten	1,50	-1,25	-5,00	-7,75	-7,25
A landbouw, bosbouw en visserij	1,00	-4,25	-8,75	-13,75	-15,25
B delfstoffenwinning	-11,50	-12,75	-12,25	-12,25	-11,50
C industrie	1,50	-3,25	-6,50	-10,25	-12,00
D-E nutsbedrijven	-0,25	-0,25	-1,00	-1,00	-4,50
F bouw	-2,25	-2,25	-3,75	-6,25	-7,75
G-I handel, vervoer en horeca	2,00	-3,25	-11,00	-14,75	-12,75
J informatie en communicatie	3,00	3,00	3,00	2,50	0,00
K financiële dienstverlening	-1,75	-2,00	-2,75	-9,00	-10,25
L verhuur en handel van onroerend goed	2,25	2,25	-0,50	-3,00	-3,00
M-N zakelijke diensten	2,00	-2,00	-9,75	-13,25	-11,00
O-P overheid	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Q zorg	3,75	2,25	3,75	3,75	3,75
R-U cultuur, recreatie en overige diensten	1,75	-11,25	-29,75	-31,75	-26,25

Bron: Panteia/CPB

Recente onderzoeken (II)

Terugval woningmarkt verwacht in tweede kwartaal

- **Huizenprijzen en verkopen bestaande koopwoningen blijven stijgen.** In april 9% meer transacties en prijzen +7,3% j-o-j (data loopt Kadaster loopt wel 2 maanden achter).
- **Investerings in vastgoedbeleggingen in NL zijn in maart met 52% gedaald j-o-j.** Dit heeft vermoedelijk een neerwaarts effect op de huizenprijzen. Bron: Cushman & Wakefield ([link](#))
- **Vooruitzichten voor 2020K2** (koopovereenkomsten) **zijn negatief:**
 - De verwachte koopovereenkomsten (vermoedelijk ook beleggingen, huurmarkt en nieuwbouw) tussen 23 maart en 12 april zijn volgens een peiling bij makelaars **gedaald met 43% j-o-j.** Bron: vastgoedadviseur Colliers International ([link](#))
 - Het vertrouwen in de woningmarkt neemt af. Bron: Vereniging eigen Huis ([link](#))
- **Transacties komen dus vrijwel zeker flink in de min, huizenprijzen onzeker.** Zie eerste schattingen MinFin per CPB-scenario. [Rabobank](#) verwacht voor 2020 in totaal -20% aan transacties, stabilisatie huizenprijzen.

CPB-scenario	Huizenprijzen basispad tm 2021	Omslag door schok	Huizenprijzen na schok	Hh met restschuld (nu 4%), tot 2021K4	Omslag transacties door schok
3 maanden (s1)	12,0%	-1,3%	10,7%	2%	-4,7%***
6 maanden (s3)	12,0%	-17,8%	-5,8%	6%	-43,9%
12 maanden (s4)	12,0%	-27,4%	-15,4%	13%	-57,4%

Bron: FIN en restschuldschattingen DNB
25-5-2020

Arbeidsmarkt (I) – Ramingen werkloosheid

		CPB	Europese Commissie
		Scenario's coronacrisis	Spring Forecast
Werkloosheid (% beroepsbevolking)	2020	4,0 tot 6,3	5,9
	2021	4,5 tot 9,4	5,3

- Volgens de scenarioanalyse van het [CPB](#) loopt de werkloosheid in **2020 op tot 4% of 6,3%**, afhankelijk van de duur van de contactbeperkingen en de diepte van de economische doorwerking. De werkloosheid loopt verder op in **2021 (4,5% tot 9,4%)**.
- Volgens de [spring forecast](#) van de Europese Commissie **ligt de Nederlandse werkloosheid onder die van de Eurozone** (9,6% in 2020 en 8,6% in 2021).
- Deze raming ligt wat betreft de werkloosheid in 2020 **tussen scenario II en III** van het CPB in, namelijk op 5,9%. In tegenstelling tot het CPB verwacht de Commissie **in 2021 een terugloop naar 5,3%**.

Arbeidsmarkt (II) – Stijging werkloosheid en daling aantal werkenden nog nooit eerder vertoond

Het aantal werkenden is met **160 duizend gedaald. Dat is de sterkste daling sinds 2003**, het beginpunt van de meting door het CBS. Er zijn nu ongeveer 8.880 duizend werkzame personen, vergelijkbaar met eind 2018.

De daling zit **vooral bij jongeren (104 duizend)**.

Het aantal werklozen is met 41 duizend gestegen* en bedraagt nu 305 duizend. Dit niveau is vergelijkbaar met juni 2019. **Het werkloosheidspercentage is van 2,9% tot 3,4% gestegen, de grootste stijging sinds 2003.**

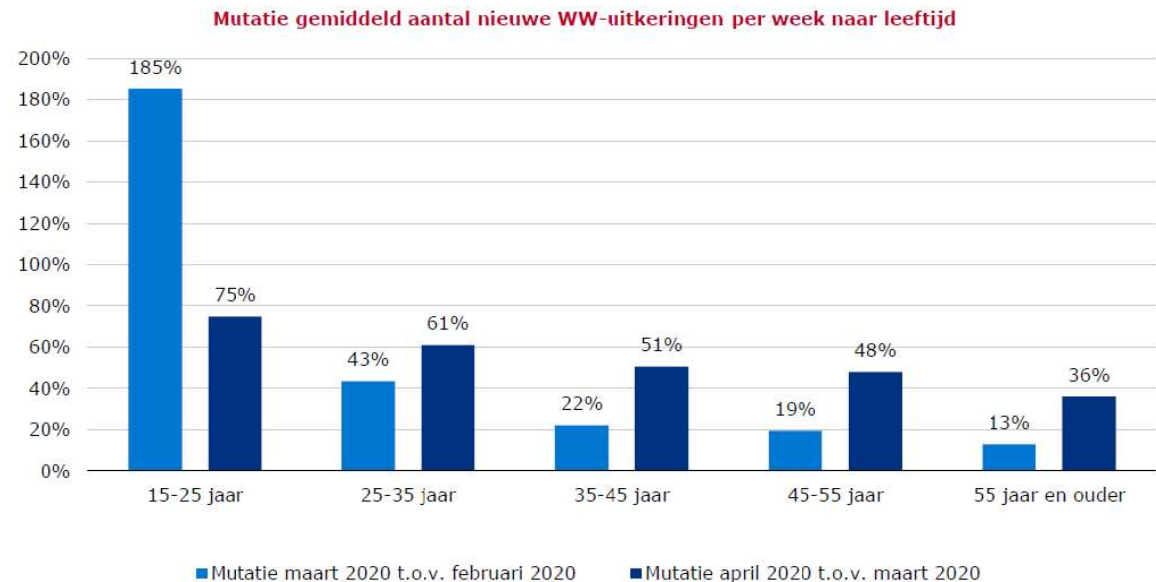
Afgaande op de ramingen, zal de werkloosheid verder stijgen.

Bron: [CBS](#).

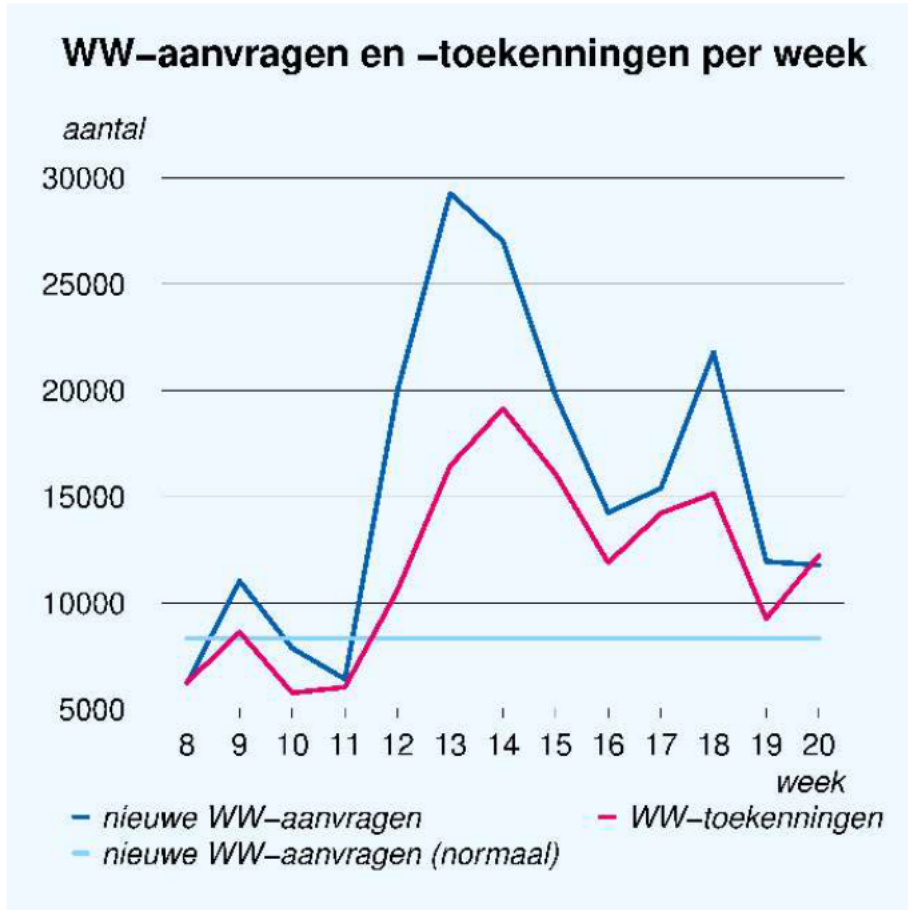
Arbeidsmarkt (III) – WW-uitkeringen in april fors gestegen, met name onder jongeren

- Het aantal **lopende WW-uitkeringen** bedraagt in april 292.100, dat is een **stijging van 16,7% ten opzichte van maart**.
- Het aantal **nieuwe WW-uitkeringen** ligt in april (73.700) **95% hoger** dan in maart.
- Het aantal nieuwe uitkeringen **steeg voor alle leeftijdsgroepen, maar lag voornamelijk bij jongeren (15-25 jaar)**. Deze stijging lag lager dan die van vorige maand. De stijging is in absolute termen beperkt (3.300).

Arbeidsmarkt (IV) – Wekelijkse WW-instroom blijft hoog

- Het aantal **WW-aanvragen** schoot omhoog in W12 (de eerste week met coronamaatregelen) en **piekte in W13**. Na een daling volgde een tweede piek in W18.
- De WW-aanvragen vertalen zich **vertraagd door in WW-toekenningen**. De piek lag in W14 (220% hoger dan in W11).
- De aantallen liggen in W20 nog steeds boven de pre-coronacijfers.

Arbeidsmarkt (V) – WW-aanvragen internationaal opgelopen

Land	Aantal en vergelijking met pre-coronacijfers
NL	Het aantal WW-aanvragen lag tijdens de piek in W13 (23 mrt – 29 mrt) op omstreeks 30.000 aanvragen, ongeveer drie keer hoger dan wat volgens het UWV normaal is , namelijk 8.300 aanvragen.
VS	In de week van 4 mei waren er bijna 3 miljoen werkloosheidsaanvragen. Normaalgesproken zijn er 300 tot 400 duizend aanvragen per week. In de piek van 2009 waren er 700 duizend. De werkloosheid is inmiddels opgelopen tot bijna 15%. De toename van de afgelopen weken is ongelijk verdeeld; 40% van de huishoudens met salaris onder de 40.000 dollar heeft een baan verloren. Het aantal mensen met een baan daalde zelfs met meer dan 20%
Canada	In de eerste twee weken van april waren er ruim 2,1 miljoen nieuwe claims ingediend. Dat is gelijk aan het jaar '18-'19 .
Denemarken	Het aantal nieuwe WW-aanvragen was in W12 (16 – 23 mrt) 3,7 keer hoger dan het jaar daarvoor . In W14 (30 mrt – 5 apr) was dit 2,4 keer hoger.
Noorwegen	In 2020 waren er 365.800 aanvragen ingediend (stand medio april). Dat is aanzienlijk hoger dan in heel 2019 (160.500).
VK	Tussen 16 en 31 maart zijn er 950.000 aanvragen ingediend. Dat is 10 keer meer dan normaal .

Arbeidsmarkt (VI) – Sommige sectoren hard geraakt, daar werken vooral flexers

Tabel 1 Verwachte impact op sectorale werkgelegenheid in 2020

Verhuur en overige zakelijke diensten* Horeca Cultuur, sport en recreatie Luchtvaart Sierteelt	zeer grote krimp
Detailhandel non-food Metaal en technologische industrie Overige dienstverlening** Autohandel Personenvervoer over land	grote krimp
Specialistische zakelijke diensten*** Groothandel Bouwnijverheid Overige industrie**** Goederenvervoer Logistieke diensten Chemische industrie	gemiddelde krimp
Onderwijs Detailhandel food Financiële instellingen Informatie en communicatie Voedings- en genotmiddelenindustrie Verhuur van en handel in onroerend goed Energie, water en afval Fruit- en groenteteelt	geen/kleine krimp
Gezondheids- en verzijnszorg Openbaar bestuur Post en koeriers	groei

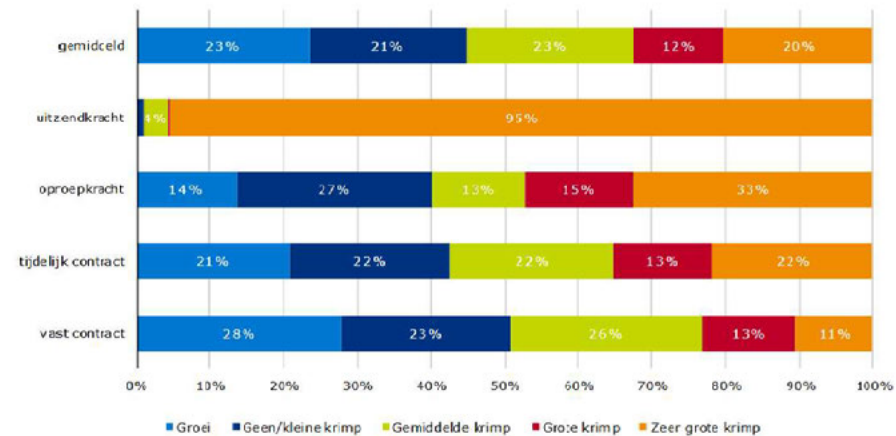
* betreft o.a. uitzendbureaus en reisbureaus.

** betreft o.a. persoonlijke dienstverlening (w.o. kappers en nagelstudio's) en levensbeschouwelijke en politieke organisaties.

*** betreft o.a. reclamebureaus, architecten en accountantskantoren.

**** betreft o.a. vervaardiging van diverse consumentengoederen (w.o. meubels) en reparatie/installatie machines en apparaten.

Figuur 2 Percentage werknemers naar arbeidsrelatie en impact door het coronavirus

Deze sectoren komen **overeen met de sectoren waarin de WW-uitkeringen in april het hardst stegen: schoonmaakbranche (+91%), uitzendbedrijven (+87%), detailhandel (+69%), cultuur (+67%) en de horeca en catering (+60%).**

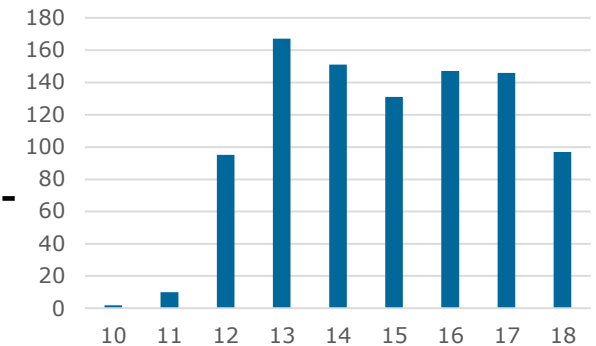
In de maand maart nam de WW vooral toe bij uitzendbedrijven, horeca en catering en cultuur.

Arbeidsmarkt (VII) – Werkomstandigheden

- Het aantal meldingen voor de ZiekteWet ligt na een stijging in W12 (16-22 mrt) **onder het gebruikelijke niveau.** (UWV)
- Het CBS meldt dat het ziekteruim van het eerste kwartaal van 2020 **met 5,2% op het hoogste niveau** sinds 2003 ligt.
- Door het ontbreken van een ergonomische werkplek heeft **24% van de thuiswerkers lichamelijke klachten**, blijkt uit een inventarisatie van R-GO.
- In 2020 heeft ISZW t/m 1 mei **946** corona gerelateerde meldingen ontvangen, dit is **26%** van het totale aantal meldingen.
- **De helft** van de meldingen gaat over te **weinig afstand** kunnen houden op de werkvloer, gevolgd door onvoldoende hygiënische maatregelen.
- **27%** van de meldingen komt uit de **groot- en detailhandel**.
- 60% van de meldingen wordt onderzocht door ISZW.
- Bedrijven krijgen tot nu toe nauwelijks boetes als zij hun werknemers niet goed beschermen tegen Corona op de werkvloer. Dit blijkt uit een inventarisatie van vakbond CNV.

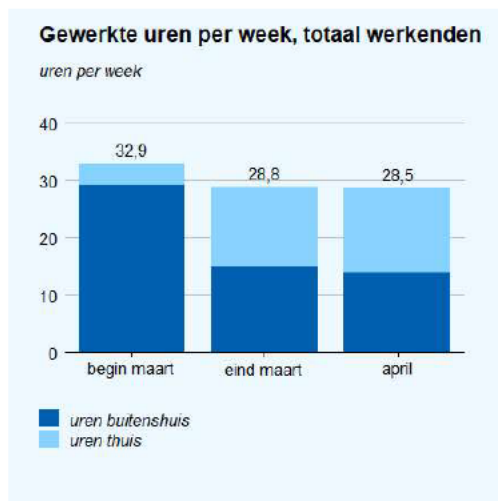
Aantal per week gemelde corona-klachten bij ISZW

Arbeidsmarkt (VIII) - Forse daling gewerkte uren (nieuwe figuren)

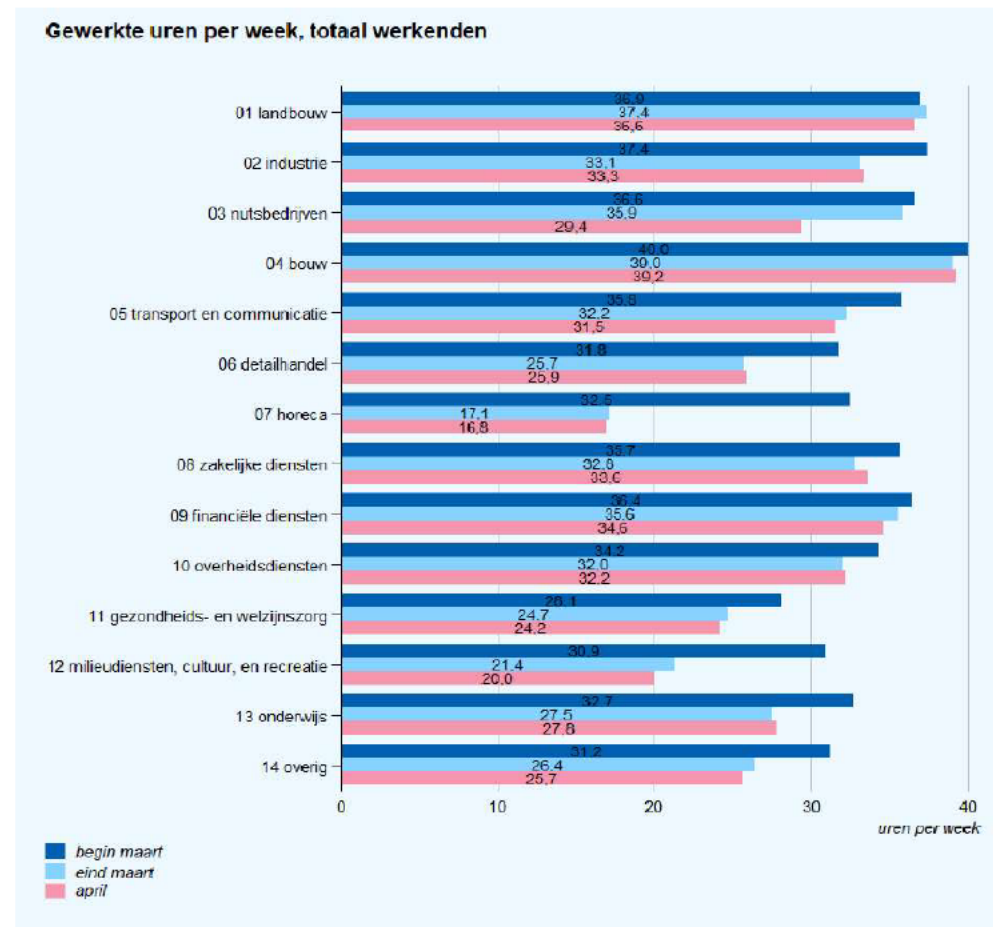
Het **aantal gewerkte uren van werkenden daalde van 32,9 uur per week begin maart naar 28,8 uur per week eind maart (-12,5%)**. De daling bij zelfstandigen (-24%) was groter dan die bij werknemers (-12%). In april was sprake van stabilisatie.

De afname in gewerkte uren verschilt per sector. De **grootste dalingen** zijn te vinden in de sectoren **horeca** (-15,7 uur per week) en **milieudiensten, cultuur en recreatie** (-10,9 uur). Het aantal gewerkte uren in sommige sectoren blijft **relatief stabiel**, zoals bij de **financiële diensten** (-1,8 uur) en in de **bouw** (-0,8 uur).

Bron: CPB (2020), Arbeidsmarkt: sterke daling gewerkte uren

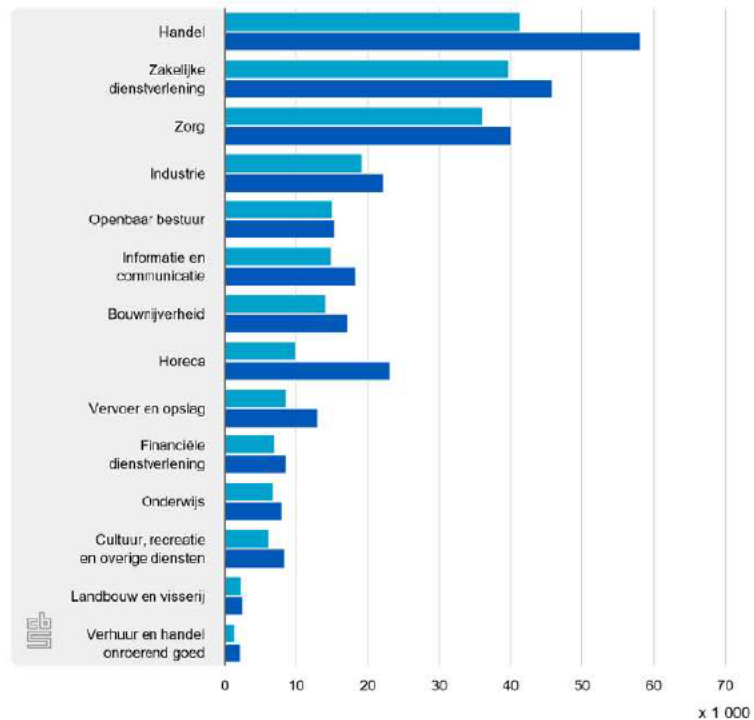
25-5-2020

Arbeidsmarkt (IX) - Vacatures

Openstaande vacatures, seizoengecorrigeerd

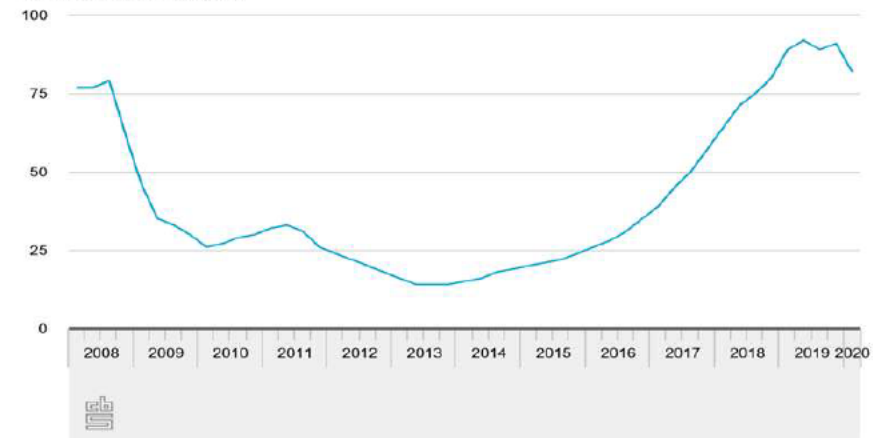

1e kwartaal 2020 4e kwartaal 2019

- Einde van Q1 2020 waren er 60 duizend vacatures minder dan Q4 2019, een afname van 21%.
- Door de afname van het aantal openstaande vacatures liep de **spanning op de arbeidsmarkt** terug naar gemiddeld 82 vacatures per 100 werklozen. In Q4 2019 waren dat er nog 91.

Bron: [CBS](#)

Spanning op de arbeidsmarkt
vacatures per 100 werklozen

25-5-2020

Arbeidsmarkt (X) - overzicht onderzoeken

Week 21

- [Divosa](#) rapporteert op basis van gegevens uit de Divosa Benchmark Werk & Inkomen dat het **aantal aanvragen voor een bijstandsuitkering in maart 2020 met 56%** is gestegen t.o.v. de maand ervoor. De Benchmark bevat gegevens van **179 gemeenten die 61% van het bijstandsbestand representeren**. Het **aantal toegekende bijstandsuitkeringen** is in maart **licht gestegen**.

Eerder onderzoek

- [ABU](#) meldt dat voor de uitzendbranche tussen 23-03 en 19-04 **het aantal uren met 24% en de omzet met 17% daalde** t.o.v. dezelfde periode in 2019. De sterkste daling van het aantal gewerkte uren was in de technische sector (36%). [45.000](#) (17%) uitzendkrachten hebben hun baan verloren, 16.000 van deze krachten zijn herplaatst in cruciale beroepen.
- Het [CBS](#) meldt dat het aantal flexibele contracten in 2020K1 in een jaar tijd met ongeveer 102 duizend is gedaald. De afname is het grootst onder uitzendkrachten (39 duizend). De daling zette halverwege 2019 al in. Ten opzichte van 2019K4 hadden uitzendkrachten en tijdelijke werknemers zonder vaste uren vaker geen baan dan in diezelfde periode een jaar eerder.
- Uit onderzoek van [Intermediar en Nationale Vacaturebank](#) blijkt dat de helft van de Nederlanders thuis wil blijven werken na de crisis.

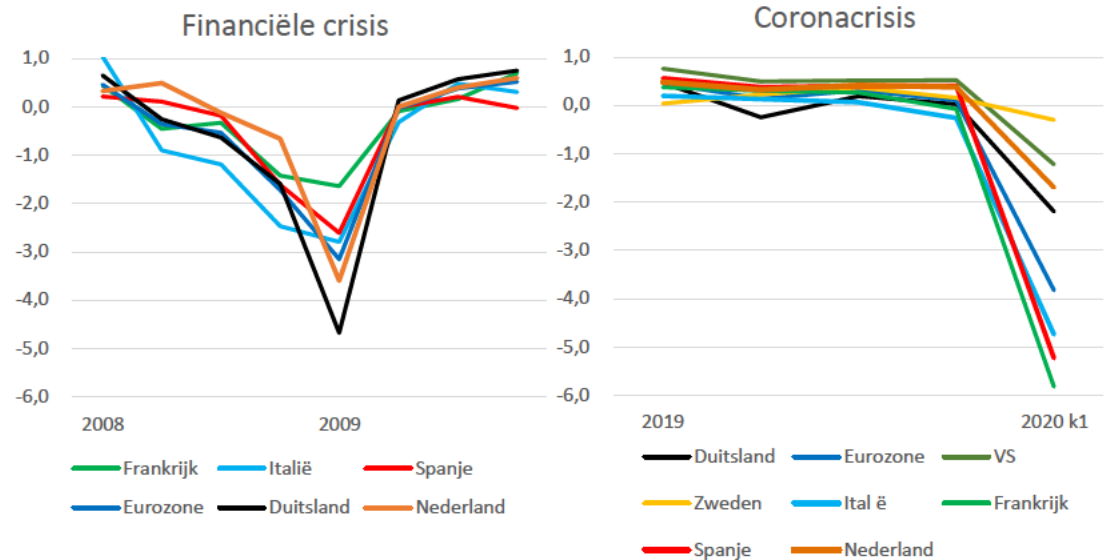

Kengetallen - Internationaal

- **De eerste cijfers voor het 1^e kwartaal zijn binnen, en voorspellen niet veel goeds voor het 2^e kwartaal.** Het negatieve effect van twee weken corona is zeer groot, en overtreft voor een aantal EU-landen al het effect van de financiële crash van 2008.
- **De lenteraming van de Commissie sluit aan bij dit beeld en voorspeld voor de EU een ongekende krimp van 7,4% in 2020.** In 2021 verwacht de EC een gedeeltelijk herstel, met 6,1% groei. De inhaalgroei berust op meerdere aannames, waaronder dat de pandemie onder controle blijft nadat de beperkende maatregelen versoepeld worden.

Lenteraming	Economische groei			EMU-saldo in % bbp			EMU-schuld in % bbp		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Eurozone	1,2	-7,7	6,3	-0,6	-8,5	-3,5	86	102,7	98,8
Nederland	1,8	-6,8	5	1,7	-6,3	-3,5	48,6	62,1	57,6
Duitsland	0,6	-6,5	5,9	1,4	-7	-1,5	59,8	75,6	71,8
Frankrijk	1,3	-8,2	7,4	-3	-9,9	-4	98,1	116,5	111,9
Italië	0,3	-9,5	6,5	-1,6	-11,1	-5,6	134,8	158,9	153,6
Spanje	2	-9,4	7	-2,8	-10,1	-6,7	95,5	115,6	113,7
Zweden	1,2	-6,1	4,3	0,5	-5,6	-2,2	35,1	42,6	42,5

Bron: Lenteraming EC

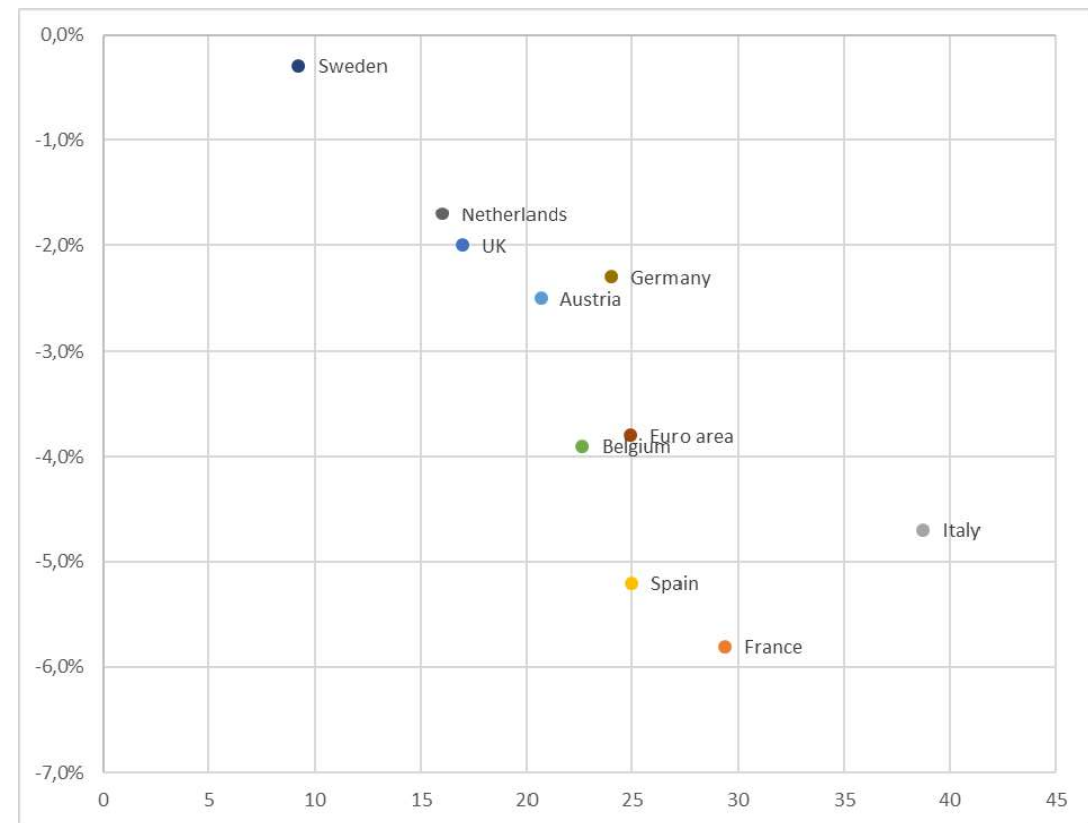
Bron: OESO

Kengetallen - Internationaal

- > **Verschillen in lockdownmaatregelen Europa zichtbaar in bbp-cijfers.** Er is een duidelijke relatie tussen de stringendheid van lockdownmaatregelen en de bbp-daling. Landen met een beperktere lockdown zoals Zweden (-0,3%), Nederland (-1,7%), het VK (-2%) en Duitsland (-2,2%) kennen een minder sterke daling dan landen met grotere beperkingen als Italië (-4,7%), Spanje (-5,2%) en Frankrijk (-5,8%).
- **Cijfers China laten licht herstel zien.** De industriële productie in China steeg weer met 3,9% in april na een daling van 13,5% in januari-februari. De detailhandelsverkoop krimpt nog steeds met (-7,5% in april) maar het tempo van de krimp neemt wel af in vergelijking met eerdere maanden (maart: -16,5%).

bbp-daling (k-o-k) eerste kwartaal 2020 (y-as) en gemiddelde dagelijkse stringendheid maatregelen gedurende eerste kwartaal 2020 volgens Oxford COVID-19 Government Response Tracker (x-as)

Uitgelicht – Internationaal – veel vergelijkbare maatregelen

Schematisch overzicht nationale maatregelen EU-27

Soort maatregel	EU LS die maatregel nemen	Achtergrond
Werktijdverkorting	NL , DUI, FRA, ITA, BEL, SPA, DK, ZWE, OOS, IER, LUX, VK, TSJ, HON, LIT, POL, SLK	
Uitstel fiscale en sociale betalingen (uitstel belastingen en premies ter bevordering liquiditeit ondernemers)	NL , DUI, FRA, ITA, BEL, SPA, DK, OOS, TSJ, GRI, MAL, POL, POR, SLV, SLK, ZWE, EST, LET, LUX, VK, BUL, FIN, IER, LIT, ROE, HON	VB: DUI ziet ook af van handhavingsmaatregelen en verzuimboetes en vergemakkelijkt aanpassen voorlopige belastingaanslagen
Garanties op bedrijfsleningen	Bijna alle EU LS	VB: DUI heeft via staatsbank KfW een operatie van 600 miljard aangekondigd ter garantie van leningen aan bedrijven en ongelimiteerde liquiditeitssteun
Inkomensondersteuning ZZP & MKB	NL , BEL, SPA, ITA, IER, FIN, MAL, POR, TSJ, VK, DK, DUI, FRA, ZWE, POL, LUX, SLV, SLK, OOS	POR – voor de werknemers die thuis moeten blijven voor de kinderen en niet kunnen telewerken.
Ondersteuning parttimers	ZWE, OOS, DK	
Tegemoetkomingen Ziekteverzuim	IER, SPA, ZWE, DK, VK, EST, LET, SLV, FRA, LIT, POR, ITA	EST - eerste 3 dagen SLV – alleen voor COVID-19 patiënten POR – 14 dagen voor werkers die in zelf-quarantaine moeten (of met kinderen of kleinkinderen)
Fonds ter compensatie geannuleerde evenementen	DK, SPA, EST, ZWE	
Ondersteuning exportbedrijven	ITA, DK, FRA, ZWE, POL, VK, LUX, KRO, OOS, SPA, <u>TSJ</u>	
Extra FDI screening		11.1 10.2a
Exit-strategie omringende landen algemeen	BEL, DUI, FRA, ITA, VK, DK, LUX, OOS, SPA, ZWE, ZWI, LIT, TJE, POL, GRI, <u>CYP</u> , <u>SLV</u> , <u>POR</u>	Europese landen hebben vergelijkbare maatregelen genomen, maar er zijn verschillen (striktheid; afdwingbaarheid; looptijd). Voorlopig bieden de exitstrategieën een diffuus totaalbeeld. Afvlakken van besmettingen geldt doorgaans als voorwaarde voor afschaling en testen, apps en mondkapjes zijn middelen die bij een exitstrategie worden overwogen.

Voortgang sociaal-economische maatregelen

Maatregelen	Totaal Aantal	Bedragen	Voortgang uitvoering/ knelpunten
NOW (Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid)	<u>127.000 aanvragen (W21, 18 mei – 24 mei)</u> 122.000 aanvragen (W20, 11 mei – 17 mei) 118.000 aanvragen (W19, 4 mei – 10 mei)	<u>Stand W20: 2,2 miljard euro aan voorschotten verstrekt.</u> Hierbij hoort een totale aangevraagde subsidie van <u>8,2 miljard euro</u> .	De NOW-regeling is op maandag 6 april gestart. Het merendeel van de aanvragen (75.000) werd ingediend in de eerste vier dagen , te weten op 6 april (38.000), 7 april (18.500), 8 april (10.500) en 9 april (8.000). Het aantal aanvragen per week neemt af. Aan het einde van de eerste week (W15) waren er 81.500 aanvragen ingediend. Voor W16 en W17 is dit aantal 2.000 en voor W18 1.000. In W19 en W20 liep het totaal aantal aanvragen terug tot 4.000 en 5.000. Er zijn tot nu toe ongeveer <u>8.100 afwijzingen</u> .
Tozo (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers)	197.000 aanvragen (13 mei) 146.000 aanvragen (6 mei)* 108.500 aanvragen (29 apr)*		Het totale aantal aanvragen voor de Tozo wordt geschat op ongeveer 347.000. De schatting komt iets lager uit dan vorige week, vanwege een meer precieze en betrouwbare manier van schatten (gestratificeerde schatting). De schatting is gebaseerd op een inventarisatie onder ongeveer 150 gemeenten verspreid over het land (zie de aantallen links). <u>Vanwege Hemelvaart is er deze week geen nieuwe schatting.</u>
Compensatieregeling (TOGS), totaalaantallen	<u>18 mei:</u> <u>Aantal aanvragen 190.335</u> <u>Toegekende aanvragen 181.197</u> <u>Aanvragen in behandeling 8.663</u> <u>Aanvragen afgewezen 475</u>	<u>Uitbetaald: 724.788.000 euro (18 mei)</u>	Op 13 april stond de teller al op 90.000, op 16 april op 110.000. Het grootste aantal aanvragen komt van restaurants, haarverzorging en andere eetgelegenheden.
Tegemoetkoming Vaste Lasten mkb (TVL)			Volgt. Is de opvolger van TOGS

23-5-2020

* Dit zijn conceptcijfers. Gemeenten rapporteren doorgaans totalen op de peildatum, waardoor tussentijdse aantallen minder betrouwbaar zijn.

Voortgang sociaal-economische maatregelen

Maatregelen	Totaal Aantal	Bedragen	Voortgang uitvoering/ knelpunten
De schuldhulpverlening	Verzoeken tot toelating WSNP 275 (Feb '20) 201 (Ma '20) 146 (April 20)	Dwangakkoorden 191 (Feb'20) 181 (Ma'20)	Toelating WSNP en aantal dwangakkoorden stagneert, omdat de rechtbanken alleen urgente gevallen behandelen. Wanneer dit wordt opgeheven is de verwachting dat het aantal gaat stijgen. Enquête NVVK: 16% van de gemeenten/instellingen schuldhulpverlening heeft een stijging van het aantal aanmeldingen schuldhulp, 44% een daling. Cijfers lastig te interpreteren. Komt mogelijk door wegvallen fysiek contact loketten maar ook effect van noodmaatregelen (NOW/TOZO).
Aanvragen voor ondersteuning uit het calamiteitenfonds Voedselbank Nederland	16 Aanvragen (7 mei)	Subsidieverstrekking van € 4mil calamiteitenfonds	Voedselbanken NL : Vergelijken met eind 2019 zien voedselbanken een toename van ruim 5% . Dat betekent dat ze wekelijks 5000 meer mensen helpen. In totaal worden momenteel 93.000 mensen geholpen . Er zijn grote verschillen tussen voedselbanken. Enkele voedselbanken melden een groei van ver boven de 10%.
BMKB-C	Aantal bedrijven die 3 regelingen gebruiken: 3050 (12 mei)	497 miljoen (12 mei)	Cijfers NvB
BMKBL-C		95 miljoen (12 mei)	Cijfers NvB
GO-C		242 miljoen (12 mei)	Cijferes NvB
Qredits	5523 aanvragen tot uitstel van betaling (15 mei)	95% van de subsidie van € 4 miljoen is gebruikt	De meeste uitstelverzoeken zijn in de zorg, horeca en detailhandel. Van de 6000 ondernemers waar budget voor is hebben 4655 ondernemers in totaal op 7 mei (tot 24 april 4516, tot 17 april 4391, tot 3 april 4025 en week ervoor 3533) uitstel gevraagd. Het aantal aanvragen vlakt af.
Kleine Kredieten Corona Garantierегeling (KKC)			Volgt wanneer beschikbaar
Regeling cultuursector			Volgt wanneer beschikbaar
Regeling landbouw (o.a. sierteelt)			Volgt wanneer beschikbaar

Voortgang sociaal-economische maatregelen

Maatregelen		Voortgang uitvoering/ knelpunten
Kinderopvang: Sinds 11 mei weer open Compensatieregeling eigen bijdrage kinderopvang	Vraag	De vraag naar de noodopvang was de afgelopen weken sterk toegenomen, van 5-10 % in de eerste weken, naar 10% - tot lokale uitschieters van 20.%. Dit was gegeven de capaciteit nog wel realiseerbaar. <u>De komende weken zal meer duidelijk worden over de effecten van de op 11 mei ingegane versoepelingen.</u>
	Aanbod	Er zijn op dit moment voldoende pedagogisch medewerkers beschikbaar. Waar locaties het vanwege de beperkte omvang niet redden, wordt – onder regie van de gemeente – opvang geclusterd. Ook de verwachte stijging lijkt met het huidige aanbod nog op te vangen. . <u>De komende weken zal meer duidelijk worden over de effecten van de op 11 mei ingegane versoepelingen.</u>
	Financiële houdbaarheid sector	Aantal opzeggingen - klein deel v.d. ouders – wisselde van enkele opzeggingen tot 50% meer dan normaal – had in de afgelopen periode contracten opgezegd. Niet betalende ouders: 1-5% niet-betalende ouders. Dit leek niet veel af te wijken van normale tijden. De compensatieregeling loopt door tijdens de periode van gedeeltelijke opening. Dit verkleint het risico dat ouders hun contracten opzeggen of de betaling storeren. <u>Compensatieregeling eigen bijdrage kinderopvang zal naar verwachting juni/juli worden uitbetaald (via SVB). Hier wordt aan gewerkt.</u>

Caribische delen van het Koninkrijk

Maximaal controleren (incl. zorg kwetsbare personen)	Bonaire	St. Eustatius	Saba	Curaçao	Aruba	Sint Maarten
Aantal positief geteste mensen totaal (sinds gisteren)	2 (0)	2 (0)	3 (+1*)	17 (+1)	101 (0)	77 (0)
Aantal ziekenhuisopnamen actueel (cumulatief)	0	0	0	1 (4)	1 (13)	1 (24)
Aantal patiënten op IC actueel (cumulatief)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	1 (2)	1 (4)	0 (16)
Aantal patiënten overleden totaal (sinds gisteren)	0	0	0	1	3	15
Beschikbaarheid IC bedden voor Corona						
Beschikbaarheid zorgpersoneel						
Beschikbaarheid hulpmiddelen						
Testcapaciteit						
Continuïteit acute zorg in de regio						
Interinsulair patiëntenvervoer						

*Patiënt is inmiddels weer hersteld. Patiënt is begin april opgenomen in het SMMC en heeft na ruim 5 weken een positieve serologie

Caribische delen van het Koninkrijk

Economie	Bonaire	St. Eustatius	Saba	Curaçao	Aruba	St. Maarten	Trends
Macro-economisch							+ Voorzichtige opstart lokale economieën op de ACS + 20-35% economische krimp verwacht voor de eilanden komende 3 maanden
Deviezen & liquiditeiten							+ Liquiditeitspositie ACS komende weken gewaarborgd + Zorgen over deviezenvoorraden middellange termijn
Bedrijven & particulieren							+ Directe economische schade a.g.v. wegvallen toerisme en lockdown-maatregelen is groot. + Verwachte werkloosheid ACS richting 40%
Sociaal							+ Maatschappelijke organisaties op de eilanden maken sinds twee weken melding van grote aantallen personen die zich melden voor voedselsteun. + Verwachting is dat significante delen bevolking onder armoedegrens zaken komende weken + Vanuit BZK 16,5 miljoen beschikbaar gesteld voedselondersteuning ACS

kengetallen BES	Bonaire	Sint Eustatius	Saba
Aantal aanvragen onderstand corona-gerelateerd	10 totaal BES (nieuwe aanvragen week 19)		
Aantal kinderopvang cruciale beroepen	219	0	0
Aantal personen met loondervingsuitkering (totaal)	3295	276	200
Aantal aanvragen noodloket ondernemers	634 (434 betaald – 73 afgewezen)		
Aantal uitstel van belastingbetaling	579		
Aantal aanvragen BMKB en GO-regeling	0	0	0
Aantal nieuwe aanvragen Qredits	3	0	0

Caribische delen van het Koninkrijk

	Bonaire	St. Eustatius	Saba	Curaçao	Aruba	St. Maarten	Trends
Aanvoerlijnen	Green	Yellow	Yellow	Green	Green	Yellow	+ Vershraling aanbod producten op m.n. de Bovenwinden + Verminderde levering uit VS regio grote zorg m.n. vlees en verse producten. Verwachte piek: piek juni-juli + Zorgen over vermindering maritieme aanvoer komende weken (<i>blanksailing</i>)
Nutsvoorzieningen	Yellow	Green	Green	Yellow	Green	Green	+ Zorgen over verslechterde liquiditeitspositie overheid-NVs + Leveringszekerheid Curaçao + Bonaire in gevaar a.g.v. liquiditeitstekort bij Curoil
Brandstof	Yellow	Green	Green	Yellow	Green	Green	+Leveringszekerheid brandstof in gevaar a.g.v. liquiditeitstekort bij Curoil

Openbare orde en veiligheid	Bonaire	St. Eustatius	Saba	Curaçao	Aruba	St. Maarten	Trends
Handhaving maatregelen	Green	Green	Green	Green	Green	Yellow	+ ACS gaan in verschillende mate over tot gefaseerde versoepeling van vrijheidsbeperkende maatregelen + Vakbonden van de politiekorpsen komen bijeen ter bespreking van de effecten van de personeelsgebonden maatregelen en uitbetaling overwerk
Criminaliteit	Green	Green	Green	Yellow	Yellow	Yellow	+ Gevolgen criminaliteit nu avondklok minder streng begint te worden punt van aandacht met al zichtbare toename inbraken
Grenstoezicht	Green	Green	Green	Green	Green	Green	+ Bijstand aan KW draagt bij aan rustig beeld aan de grens ABC + Grensovergang op SXM eenzijdig geopend aan NLD-kant
Migratie en opvang	Green	Green	Green	Yellow	Yellow	Green	+ Op Curaçao geen overeenkomst over de beoogde opvanglocatie bij mogelijke aanlandingen + Terugkeer van migranten en ongedocumenteerden naar vooral VEN, COL en DOMREP vanuit BES + CAS lastig te organiseren

N.B.: de Landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten zijn primair zelf verantwoordelijk voor de te nemen (mitigerende) maatregelen in het kader van COVID-19.

Maatschappelijk effect

Maatschappelijke ontwikkelingen	Huidig
Draagvlak voor maatregelen in de samenleving	<ul style="list-style-type: none"> • Stapsgewijze opening van de maatschappij leidt tot 'georganiseerde ongelijkheid', ofwel tegenstellingen in de maatschappij over het al dan niet naar werk mogen, ondernemen of beschermingsmiddelen gebruiken. • De dagelijkse cijfers over besmettingen/opnames/sterfgevallen lopen nu veelal in de tientallen in plaats van honderden; keerzijde is verminderde alertheid en gevoel voor gevaar. Ook aandacht voor het mogelijk kleinere besmettingsgevaar in de buitenlucht. Deze discussie in combinatie met verminderd gevoel van gevaar kan motivatie tot naleving gedragsregels op straat aantasten. • Vanaf 1 juni kan iedereen met klachten worden getest, reacties social media terughoudend en cynisch • Veel media-optredens van experts en 'deskundologen' met (quasi-)wetenschappelijk onderbouwde meningen. Waarschuwingen voor '2de golf' aan ene kant, bagatellisering belang 1,5 meter samenleving aan andere kant. Ondergraaft geloofwaardigheid instituties (RIVM) en draagvlak beleid.
Opvolging: Houden mensen zich aan de maatregelen?	<ul style="list-style-type: none"> • De spanning tussen aangekondigde versoepeling van maatregelen en de momenteel geldende maatregelen kan leiden tot onbegrip en ongeoorloofd gedrag. • Op specifieke plekken werd het op Hemelvaart zeer druk, waarna voorzitter van de Veiligheidsregio's Bruls stelde dat het weleens een zomer van beperkingen zou kunnen worden. Het aantal handhavers is in vergelijking met de mensenmassa's zeer gering, daarnaast worden de regels door velen onduidelijk en multi-interpretabel geacht.
Handhaafbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • Door langere duur van maatregelen kan, bij afname bereidheid tot opvolging, meer druk komen op handhaving. • De stapsgewijze overgang naar het nieuwe normaal en de heropening van winkels en lokale contactberoepen zal kan leiden tot meer druk op handhaving. • In enkele gevallen is geweld tegen handhavers gebruikt, waarbij een incident in IJmuiden in het oog sprong; BOA's gaan demonstreren voor betere bewapening
Signalen van maatschappelijke onrust/OOV-problemen	<ul style="list-style-type: none"> • In week van 25 mei (2 weken na de versoepelingen) wordt duidelijk wat de effecten op de besmettingsgraad zijn. Valt dit negatief uit is er een risico op backlash op de timing van het politieke besluit tot versoepeling. • Enkele anti-lockdowndemonstraties in weekend 23-24 mei, maar weinig animo/deelname vergeleken met diverse andere landen • Berichten over ondeugdelijkheid persoonlijke beschermingsmiddelen (mondkapjes) zorgen voor verontwaardigde reacties • (Nog) weinig onrust over kleine oplevingen virus (school in Limburg, slachterijen)
Impact van maatregelen op de samenleving	<ul style="list-style-type: none"> • De economieën van het Caribisch deel van het Koninkrijk zijn (in veel grotere mate dan Nederland) afhankelijk van toerisme. Hierdoor zijn zij niet alleen onevenredig hard getroffen door de maatregelen maar ook afhankelijk van de besluiten van andere landen tot versoepeling voor het herstarten van de economie. • Groeiend besef van nieuwe realiteit over 1.5m-samenleving en zorgen over negatieve sociaal-maatschappelijke en economische vooruitzichten. Er lijkt steeds grotere behoefte aan toekomstperspectief. • Bewaren van afstand complexer na stapsgewijze heropening, door 'intelligente herstart' neemt drukte in de openbare ruimte toe
Sociale-psychologische impact	<ul style="list-style-type: none"> • Aantal Nederlanders dat persoonlijk geraakt wordt door COVID-19 neemt gestaag toe; • Frontliniërs kunnen te maken krijgen met overbelasting en traumatische ervaringen, wat kan leiden tot burn-outs en PTSS, zeker als door de grote inhaalslag die gemaakt moet worden in de zorg er geen tijd is voor rust en herstel. • De versoepeling van maatregelen voor bepaalde groepen (jongeren) vergroot gevoelens van ongelijkheid en doet een extra beroep op mentale weerbaarheid van kwetsbare groepen die niet onder versoepeling vallen. • Ongerustheid en angst onder leerkrachten en ouders rondom openen scholen/opvang lijkt vooralsnog mee te vallen
Hoe wordt totaalpakket maatregelen ervaren en waar zitten knelpunten?	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe steunpakket economie is volgens werkgeversorganisaties niet voldoende om te voorkomen van grote bedrijven failliet gaan. Het schrappen van de ontslagboete krijgt kritiek van de vakbonden. • Versoepelen of verlengen van maatregelen in Europese landen kan druk zetten op discussie over duur en omvang van Nederlandse maatregelen. • Wankel evenwicht verlengen maatregelen of juist versoepelen: risico op groeiende ontevredenheid samenleving en afname draagvlak versus situatie waarin burgers grenzen van maatregelen verder gaan opzoeken bij te grote versoepeling. • (Internationale) wetenschappelijke discussie over COVID-19 zal voortduren, 'deskundologen' dragen (quasi-) wetenschappelijke onderbouwing voor iedere mening aan
Signalen van neveneffecten van de maatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Aanhoudende zorgen over diverse schaduwcrises (economie, zorg, onderwijs, sociaal-maatschappelijk/ongelijkheid) • Aanhoudende angst dat verdringing in de gezondheidszorg zal leiden tot sterfgevallen die niet veroorzaakt zijn door COVID-19

Maatschappelijk effect (vervolg)

Internationaal	Was	Huidig	Toelichting aandachtspunten
Rode draad van besluiten van landen/internationale instanties	11.1		
Impact van maatregelen en adviezen Nederland op andere landen	<ul style="list-style-type: none"> • [Redacted] • Zeker stellen repatriëring, medisch transport en goederenvervoer bij maatregelen vliegverkeer. • [Redacted] • Zorgen over toerisme uit buurlanden. • [Redacted] <p>11.1 10.2a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • [Redacted] • In atwegingskader vliegverboden wordt dit geborgd en is aandacht voor actief vooraf informeren landen waarvoor vliegverboden gelden. • Kamerbrief maatregelen vliegverkeer 9/4 zoekt aansluiting met Europees vliegverbod (tot 15/5). • Communicatie ingezet om toerisme naar NL te voorkomen. In nauw overleg met buurlanden. • Ministeries stemmen communicatie over derde landen met BZ af. 	<p>11.1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maatregelen in meeste EU-landen gelijkgetrokken; bijvoorbeeld door sluiting scholen (22 LS), sluiting van openbare gelegenheden, zoals restaurants/café's (23 LS) en inperking bewegingsvrijheid. • Beeldvorming internationaal: NL heeft zich geïnteresseerd aan het helpen van andere LS, inclusief bereidheid extra geld ter beschikking te stellen om directe effecten pandemie het hoofd te bieden: Europees steunpakket 9/4
Impact van maatregelen en adviezen andere landen op Nederland	<ul style="list-style-type: none"> • Sluiting grenzen en vliegverboden in veel landen bemoeilijken terugkeer gestrande NL reizigers. • Nauw overleg met BEL en DUI over grensoverschrijdende kwesties en grensproblematiek. 	<ul style="list-style-type: none"> • Convenant Bijzondere Bijstand Buitenland overeengekomen en in uitvoering. 25.000 personen ingeschreven. 33 repatriëringsvluchten uitgevoerd met ongeveer 6700 NL'ers en 1500 EU-burgers aan boord. Postennetwerk actief betrokken bij mogelijk maken repatriëring. 	
Benodigde internationale inzet en steun	<ul style="list-style-type: none"> • Noodzaak van levering van medische apparatuur en hulpmiddelen • Het aantal steunverzoeken van 3e landen aan NL v.w.b. de levering van medische goederen neemt gestaag toe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Postennetwerk wordt ingezet bij faciliteren internationale aankopen. • Steunverzoeken op haalbaarheid qua goederen, gebruik/inzet in NL en politieke opportuniteit worden beoordeeld. Taakgroep NCTV, VWS, BZ, MinDef, LOCC, ICJ werd opgezet. 	
Geopolitieke ontwikkelingen die van invloed zijn	<ul style="list-style-type: none"> • Europese samenwerking aanpak Corona Crisis relevant voor Economische pijler in NL (discussies vijfhoek). • Impact COVID crisis op Internationale Handel. 	<ul style="list-style-type: none"> • BZ coördineert voorbereiding dossiers Europese vergaderingen en levert input voor project Fin/Ec maatregelen. • Ontwikkelingen Internationale Handel worden gemonitord door BZ en dienen als input voor project Fin/Ec maatregelen. 	

Maatschappelijk effect (vervolg)

Communicatie en media		Toelichting aandachtspunten
Draagvlak voor narratief	<ul style="list-style-type: none">• Uit flitspeiling komt naar voren dat er afnemend begrip is voor de maatregelen van de overheid. Er is vertrouwen in de informatievoorziening vanuit de overheid.• Onderzoeksbureau Motivaction: De angst voor het virus neemt af en de zorgen over de economie groeien. Steeds minder mensen geven de prioriteit aan gezondheid als zij dit afwegen tegen de economie, maar een goede gezondheidszorg noemt verreweg de grootste groep (82 procent) nog altijd de belangrijkste waarde voor de manier waarop Nederland met de pandemie omgaat.	
Mediabeeld: welk frame is prominent? Welke gamechangers?	<ul style="list-style-type: none">• Het is <i>the day after</i> van de eerste reeks versoepelingen, waarbij gesproken wordt over 'bijna een feestdag' op scholen en 'stralende gezichten en opluchting'. Media blikken terug op hoe het 'nieuwe normaal' verliep op basisscholen, bij contactberoepen als de kapper en bij sportverenigingen. De eerste schooldag is volgens veel basisscholen, betrokkenen en schoolbesturen goed verlopen, al wordt de 1,5 meter regel door leerkrachten vaak als lastig ervaren.• De vrees voor een tweede golf wordt ook belicht nu er nieuwe uitbraken zijn in Zuid Korea, China en Duitsland. en 'pieken en dalen').• Er is wederom veel aandacht voor het verdwijnen van de ontslagboete in het tweede steunpakket dat eind deze week of volgende week verwacht wordt. Vakbonden FNV en CNV zijn tegen het schrappen van de ontslagboete. Verschillende media noemen het nieuwe steunpakket 'een politiek vraagstuk' en stellen dat 'de roep om maatwerk groeit'. Verder bereiden bedrijven zich voor op grote ontslagrondes. De evenementen- en reisbranche hebben wederom een oproep gedaan voor steun.• Branches kijken vooruit naar hoe de anderhalvemetersamenleving er straks uit zal zien. Zo heeft Koninklijke Horeca Nederland richtlijnen opgesteld waar kroegen en restaurants aan moeten voldoen als ze op 1 juni weer opengaan. Hierbij kunnen er straks maximaal vier mensen aan een tafel of aan de bar zitten, moeten gasten bij binnenkomst hun handen wassen, wordt er een controlegesprek uitgevoerd en wordt alles grondig schoongemaakt.• Daarnaast blijkt uit onderzoek van Maurice de Hond dat 20 procent van de ov-gebruikers bij verdere versoepeling van de lockdown geen gebruik meer zal maken van het ov en kiest men voor de eigen auto of de fiets. De RAI Vereniging is niet blij met de resultaten en vreest voor lange files als meer mensen met de auto gaan. Minister Van Nieuwenhuizen roept werkgevers op mensen ook na corona meer thuis te laten werken.• Agenten worden in coronatijd vaker geconfronteerd met agressie en geweld. Dat komt o.a. doordat agenten vaker op overlastmeldingen moeten afgaan. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om 'coronaspugers'.	
Signalen van desinformatie 25-5-2020	<ul style="list-style-type: none">• [Redacted]	10.2a 11.1